
Innst. 7 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2013–2014) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014)

**Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger
på statsbudsjettet for 2014 vedkommende Utenriksdepartementet mv.
(rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)**

Innhold

	Side
1. Innledning	5
2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)	5
2.1 Sammendrag	8
2.1.1 Programområdene	8
2.1.2 Omtale av spesielle tema 8	
2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet	9
2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4	9
2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4	10
2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (utenriks)	13
Kap. 100–3100 Utenriksdepartementet	13
Kap. 103 Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	14
Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet	14
Kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	14
Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner	15
Kap. 117 EØS-finansieringsordningene	16
Kap. 118 Nordområdetiltak mv.	16
Kap. 119 Globale sikkerhetstiltak	17
Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	18
Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	18
Kap. 144 Fredskorpset	18
Kap. 150 Bistand til Afrika	18
Kap. 151 Bistand til Asia	20
Kap. 152 Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika	20
Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika	21
Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	22
Kap. 161 Næringsutvikling	23
Kap. 162 Overgangsbistand (gap)	24
Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	24
Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati	24
Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering	25
Kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv.	26
Kap. 167 Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	26
Kap. 168 Kvinner og likestilling	27
Kap. 169 Global helse- og vaksineinitiativ	27
Kap. 170 FN-organisasjoner mv.	28
Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner	29
Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	29
Kap. 480 Svalbardbudsjettet	30
3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)	30
3.1 Sammendrag	32
3.1.1 Omtale av særlige tema	33
3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8	33
3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8	34
3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)	34
Kap. 1700–4700 Forsvarsdepartementet	34
Kap. 1710–4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	35
Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt	36
Kap. 1719–4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	36
Kap. 1720–4720 Felles ledelse og kommandoapparat	36

Kap. 1721 Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker	37
Kap. 1723–4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet	37
Kap. 1725–4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	37
Kap. 1731–4731 Hæren	38
Kap. 1732–4732 Sjøforsvaret	38
Kap. 1733–4733 Luftforsvaret	39
Kap. 1734–4734 Heimevernet	39
Kap. 1735 Etterretningstjenesten	40
Kap. 1740–4740 Forsvarets logistikkorganisasjon	40
Kap. 1760–4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	40
Kap. 1761–4761 Nye kampfly med baseløsning	42
Kap. 1790–4790 Kystvakten	42
Kap. 1791–4791 Redningshelikoptertjenesten	43
Kap. 1792–4792 Norske styrker i utlandet	43
Kap. 1795–4795 Kulturelle og allmennyttige forhold	43
Kap. 4799 Militære bøter	44
4. Komiteens tilråding	44

Innst. 7 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 1 S (2013–2014) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2014 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jens Stoltenberg, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra

Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, fremmer i denne innstillingen forslag om bevilgninger på statsbudsjettet for 2014 under de kapitler som ble fordelt til komiteen på rammeområde 4 og 8 (utenriks og forsvar) ved Stortingets vedtak 23. oktober 2013, jf. Innst. 1 S (2013–2014).

Ved vedtak i Stortinget 26. november 2013 er netto utgiftsramme for rammeområde 4 endelig fastsatt til kr 34 873 676 000, jf. Innst. 2 S (2013–2014). De fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43.

2. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 4 (Utenriks)

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster rammeområde 4

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
Utgifter i hele kroner			
<i>Utenriksdepartementet</i>			
100	Utenriksdepartementet		1 868 106 000
	1	Driftsutgifter	1 812 262 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 650 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 987 000
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	939 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
	71	Diverse tilskudd.....	25 109 000
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet	159 000
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon	47 524 000
	1	Driftsutgifter	47 524 000
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet.....	9 179 000
	1	Driftsutgifter	9 179 000
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål	84 712 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	27 954 000
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	56 758 000
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner.....	1 195 697 000
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 195 697 000
117		EØS-finansieringsordningene	3 310 000 000
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 790 000 000
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 520 000 000
118		Nordområdetiltak m.v.	467 744 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	30 841 000
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	341 905 000
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	58 750 000
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	36 248 000
119		Globale sikkerhetstiltak	7 000 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 000 000
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	5 000 000
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen	1 280 796 000
	1	Driftsutgifter	1 257 596 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 200 000
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)	233 550 000
	1	Driftsutgifter	233 550 000
144		Fredskorpset.....	44 950 000
	1	Driftsutgifter	44 950 000
150		Bistand til Afrika	2 180 900 000
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 180 900 000
151		Bistand til Asia	934 500 000
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	599 500 000
	73	Regionale tiltak og strategiske partnerskap – Asia, <i>kan overføres</i>	50 000 000
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	285 000 000
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika.....	540 000 000
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	540 000 000
153		Bistand til Latin-Amerika.....	184 000 000
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	184 000 000
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling	1 983 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
	1	Driftsutgifter	33 500 000
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 427 000 000
	71	Tilskudd til opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	91 000 000
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	89 000 000
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	182 500 000
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	160 000 000
161		Næringsutvikling	526 500 000
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	219 000 000
	75	NORFUND – tapsavsetting	307 500 000
162		Overgangsbistand (gap)	246 000 000
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	246 000 000
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter	3 260 400 000
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	517 500 000
	71	Humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	2 394 600 000
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	348 300 000
164		Fred, forsoning og demokrati	1 509 400 000
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	655 900 000
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	355 000 000
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	163 000 000
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	335 500 000
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	1 076 900 000
	1	Driftsutgifter	138 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	190 000 000
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	415 900 000
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	1 536 835 000
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 000 000
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	23 000 000
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	208 500 000
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	1 300 335 000
167		Flyktningstiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)	2 101 047 000
	21	Spesielle driftsutgifter	2 101 047 000
168		Kvinner og likestilling	313 500 000
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	313 500 000
169		Globale helse- og vaksineinitiativ	2 765 000 000
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 885 000 000
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	380 000 000
	72	Det globale fond for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), <i>kan overføres</i>	500 000 000
170		FN-organisasjoner mv.	4 411 800 000
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	710 000 000
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	431 000 000
	72	FNs barnefond (UNICEF)	1 020 000 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	170 000 000
	74	FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)	300 000 000
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	832 800 000
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	175 000 000
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	311 000 000
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNes fredskorps, <i>kan overføres</i>	77 000 000
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	140 000 000
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	95 000 000
171		Multilaterale finansinstitusjoner	2 334 500 000
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	901 000 000
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	854 000 000
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	579 500 000
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak	250 000 000
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i> .	250 000 000

Justis- og beredskapsdepartementet

480	Svalbardbudsjettet	322 955 000
	50 Tilskudd	322 955 000
	Sum utgifter rammeområde 4	35 026 495 000

Inntekter i hele kroner

Inntekter under departementene

3100	Utenriksdepartementet	144 409 000
	1 Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	15 420 000
	2 Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	121 921 000
	5 Refusjon spesialutsendinger mv.	7 068 000
	Sum inntekter rammeområde 4	144 409 000
	Netto rammeområde 4	34 882 086 000

2.1 Sammendrag

Regjeringen Solberg la 8. november frem Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) med endringer av forrige regjeringens budsjettforslag i Prop. 1 S (2013–2014). Det foreslås endringer både i utenriksdepartementets programområde 2 utenriksforvaltning og i programområde 3 internasjonal bistand.

Regjeringen foreslår at klima- og skogsatsingen overføres fra utenriksdepartementet til Klima- og miljødepartementet fra 1. januar 2014. Bevilgningene på kap. 166 post 1 og post 73 på Utenriksdepartementets budsjett foreslås således satt til 0 i 2014. Ytterligere endringene er nærmere beskrevet i tilleggsproposisjonen.

2.1.1 Programområdene

I del I pkt. 7 til Prop. 1 S (2013–2014) fra Utenriksdepartementet er det gitt en nærmere beskrivelse av programområde 2 som omfatter utenriksforvaltningen og i del I pkt. 8 er det redegjort for programområdet 3 som dekker internasjonal bistand.

2.1.2 Omtale av spesielle tema

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Nordområdepolitikken – Langsiktig satsing på kunnskap, aktivitet og nærvær
- Rapport om samstemt politikk for utvikling 2013

- Rapport om effekter av norsk utviklingssamarbeid
- Klima og miljøtiltak innenfor utenriksdepartementets ansvarsområde
- Likestilling i bistanden
- Likestilling og ikke-diskriminering internt i utenriksstjenesten
- Omtale av lederes ansettelsesvilkår under utenriksdepartementet

2.1.3 Justis- og politidepartementet, kap. 480 Svalbardbudsjettet

Justisdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard skal i sin helhet komme Svalbard til gode. Stortinget sluttet seg til regjeringens ønske om å videreføre ordningen med et eget svalbardbudsjett under behandlingen av St.meld. nr. 22 (2008–2009) Svalbard.

Budsjettrammen på svalbardbudsjettet for 2014 er 455 326 000 kroner. Dette er 138 036 000 kroner eller 43,5 pst. økning i forhold til vedtatt budsjett for 2013. Underskuddet på svalbardbudsjettet for 2014 var stipulert til 322 955 000 kroner, jf. Prop. 1 S (2013–2014) med Tillegg 1. Ved vedtak i Stortinget 26. november 2013 ble det fastsatt til 322 278 000 kroner og blir inndekt gjennom et tilskudd over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett kap. 480 post 50 Tilskudd.

2.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 4

Komiteen viser til at regjeringen vil føre en utenrikspolitikk som fremmer norske interesser, norsk sikkerhet, økonomi og velferd, konsentrert om områder der Norge har en forutsetning for å gjøre en forskjell. Komiteen støtter en slik linje.

Komiteen viser til betydningen av at Norge under skiftende regjeringer viderefører hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk. Komiteen ser det som prioriterte oppgaver for norsk utenrikspolitikk å ivareta norske interesser, fremme globale fellesinteresser knyttet til folkeretten, demokrati og menneskerettigheter, fred og sikkerhet, handel, miljø og klima samt videreutvikle Norges rolle som pådriver for en resultatorientert og samstemt utviklingspolitikk som effektivt bekjemper fattigdom.

Komiteen vil styrke internasjonal frihandel basert på en åpen markedsøkonomi og arbeide for at frihandelsavtaler ivaretar norske interesser, miljøhensyn, arbeidstakerrettigheter og gir de minst utvik-

lede landene bedre mulighet til å arbeide seg ut av fattigdom.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil understreke viktigheten av en friest mulig handel mellom stater basert på en åpen markedsøkonomi.

Komiteen anser at hovedlinjene i norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk ligger fast, basert på deltakelse og betydelig støtte til FN, medlemskap i NATO, det transatlantiske forholdet og et nært samarbeidsforhold med våre naboer i Norden, EU og det øvrige Europa.

Komiteen vil understreke nordområdenes status som det viktigste strategiske satsingsområdet.

Komiteen anser at et fast, avklart og konstruktivt forhold til Russland er viktig.

Også i 2013 har den økonomiske krisen i store deler av verden satt sitt preg på internasjonal politikk. Komiteen ser med bekymring på den økonomiske krisens konsekvenser. Krisen rammer land både i Europa og andre deler av verden hardt, og det får også konsekvenser for Norge. Størstedelen av vår eksport går til land i EU, og det rammer norsk industri at etterspørselen fra disse landene synker. Enkelte land i Sør-Europa preges av sosial uro, høy arbeidsledighet og politisk usikkerhet.

Norge er et land med åpen økonomi og er tjent med et internasjonalt system bygget på forutsigbarhet, fri, rettferdig og åpen handel, en internasjonal rettsorden og respekt for demokrati og menneskerettigheter. Komiteen understreker at et klimarobust landbruk er avgjørende for økt matproduksjon i en verden med mer ekstremvær og et endret klima. Norge skal være en engasjert samarbeidspartner og deltaker på internasjonale arenaer av betydning. Komiteen mener at Norge fortsatt skal være en betydelig aktør og bidragsyter for å skape varig utvikling og vekst i fattige deler av verden. Dette kan kun oppnås gjennom å benytte et bredt spekter av virkemidler.

Komiteen vil understreke betydningen av at menneskerettigheter og demokrati vektlegges i utviklingspolitikken. Komiteen vil understreke at innsatsen i Afrika fortsatt skal være høy innen matsikkerhet og bærekraftig utvikling, demokrati, menneskerettigheter, godt styresett, likestilling og kvinner, samt barns rettigheter og offentlige velferdstjenester, herunder utdanning og helse. I Latin-Amerika bør fortsatt bilaterale og regionale tiltak settes inn for å styrke vern av menneskerettigheter og godt styresett, med særlig fokus på urfolks rettigheter, samt til bedre forvaltning av naturressursene.

Komiteen legger til grunn at FNs tusenårsmål fortsatt skal være en ledetråd i Norges politikk for utvikling og viser til at Norge har tatt et spesielt ansvar for tusenårsmål nr. 4 og 5 om å redusere barnedødelighet, mødredødelighet og bedring av gravide og fødende kvinners helse.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Norge spiller en tydelig rolle som pådriver for universelle menneskerettigheter og rettferdig fordeling i utviklingspolitikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil understreke betydningen av høye ambisjoner i klimapolitikken internasjonalt, at klima- og regnskogsatsingen videreføres og at bevilgninger til fornybar energi i utviklingsland holdes på et høyt nivå. Flertallet viser til at klima- og regnskogsatsingen er overført Klima- og miljødepartementets budsjett og forutsetter at den nærmere drøfting av saksfeltet behandles av fagkomiteen.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at nye beregninger basert på økende asylsøker tall og mottak av kvoteflyktninger fra Syria øker prognosen for ODA-godkjente utgifter til flyktningtiltak i Norge med godt over en halv milliard i forhold til anslaget i Prop. 1 S (2013–2014). Dette flertallet mener at krav om ansvarlig budsjettering gjør at man ikke kan overse dette faktagrunnlaget. Dette flertallet konstaterer at selv innen en bistandsramme på 1 pst. av BNI, vil de økte utgiftene til flyktningtiltak gjøre rommet mindre for økninger til flere verdifulle bistandsformål på budsjettet for 2014. Dette flertallet vil advare mot å underbudsjettere dekningen av forventede flyktningutgifter med over en halv mrd. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil advare mot forslag til kutt i støtten til demokratiutviklingen av demokrati og menneskerettigheter, til viktige FN-organisasjoner og bistand til Latin-Amerika. Disse medlemmer viser til viktigheten av å føre en utenrikspolitikk som bygger opp under rettferdig fordeling.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen i tilleggsproposisjonen kutter i bistanden til de som trenger det mest. Reduksjon i bistanden til viktige FN-organisasjoner og til utvikling av fornybar energi og energieffektivisering i utviklingsland er etter disse medlemmers syn å gå i feil retning. Disse medlemmer viser for øvrig til sine marknader til finansinnstillingen, jf. Innst. 2 S (2013–2014) punkt 3.2.4.2.2

Disse medlemmer registrerer med bekymring at regjeringen svekker ambisjonen i klimapolitikken internasjonalt, med kutt i regnskogsatsingen og i bevilgninger til fornybar energi i utviklingsland. Disse medlemmer viser imidlertid til at klima- og skogsatsingen er overført til Klima- og miljødepartementets budsjett og forutsetter at problemstillinger rundt reduksjonene behandles av fagkomiteen.

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke det viktige arbeidet Norge har gjort gjennom flere år for å sikre mer transparens i det internasjonale utviklingssamarbeidet. Dette medlem mener det er viktig at regjeringen fortsatt prioriterer nasjonal ressursmobilisering, arbeid mot ulovlig kapitalflukt og korrupsjon, samt arbeider for mest mulig åpenhet og transparens i utviklingssamarbeidet.

Dette medlem viser til formuleringen i regjeringen Solbergs regjeringsplattform om at utviklingspolitikken skal resultatorienteres. Dette medlem er ikke uenig i dette, men mener at det må settes relevante, rimelige og effektive resultatkrav – som forankres bredt i bistandsmiljøet. Dette medlem mener at det er viktig at dette ikke bidrar til å konservere bistandsarbeidet, men at det også gis incentiver til innovasjon og risikovilje. Dette medlem vil videre understreke at det er viktig at evalueringer av bistand utføres av uavhengige instanser, og med tilstrekkelig ressurser og faglig forankring.

Dette medlem er tilfreds med at regjeringen Solbergs regjeringsplattform understreker at det skal opprettes et investeringsprogram i Statens pensjonsfond utland (SPU), med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land og fremvoksende markeder. Dette medlem viser til at det er bred politisk enighet på ikke-sosialistisk side om dette formålet, men at det finnes ulike modeller for hvordan man best kan realisere dette.

Dette medlem vil understreke at SPU skal være en av verdens beste etiske og ansvarlige investorer. Målet om avkastning skal aldri gå på bekostning av menneskerettigheter eller miljø.

Dette medlem imøteser regjeringens oppfølging av formuleringen i regjeringsplattformen, og mener det er viktig at arbeidet for å gjøre de nødvendige endringer i SPU kommer raskt i gang.

2.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 4

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at budsjettavtalen som ble inngått mellom disse partier innebærer at bistandsrammen for 2014 økes til 1 pst. av BNI. Flertallet viser til at nesten hele denne økningen

gikk til klima- og skogsatsingen. Den er nå lagt til rammeområde 13 Miljøvern, men regnes fortsatt som del av den samlede bistandsrammen.

Flertallet viser til at den samlede bistandsrammen for 2014 vil beløpe seg til i alt 31 511 743 000 kroner. Den del av bistandsrammen for 2014 som ligger under Utenriksdepartementets budsjett, vil etter budsjettavtalen mellom de fire samarbeidspartiene utgjøre 28 645 843 000 kroner. I forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) innebærer avtalen en økning på 9 765 000 kroner på kap. 167 Flyktnings tiltak i Norge, til dekning av forventet økning i ODA-godkjente utgifter knyttet til integrering av enslige, mindreårige asylsøkere.

Flertallet viser til at disse økningene i bistandsbevilgningene er tatt inn i Stortingets vedtak av Innst. S 2 (2013–2014), der rammen for Utenriksdepartementets budsjett er fastsatt.

I arbeidet med utenriks- og forsvarskomiteens budsjettinnstilling har flertallet blitt enig om enkelte omdisponeringer innen vedtatt bistandsramme. De fire samarbeidspartiene konstaterer at utdanningsbistanden i løpet av de to siste stortingsperiodene er blitt redusert både i realverdi og som andel av norsk utviklingssamarbeid. Flertallet viser til at samarbeidspartiene er enig om å gjenreise utdanningsbistand som et satsingsområde innen norsk utviklingspolitikk og har som mål at Norge skal ta internasjonalt lederskap i kampen for å styrke jenters utdanning. Flertallet viser også til at arbeid for å

styrke demokratisering og menneskerettigheter vil bli gitt høy prioritet.

Flertallet har på en slik bakgrunn blitt enig om følgende endringer i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014):

- Kap. 160 post 70 Sivilt samfunn, styrkes med 20 mill. kroner med det siktemål å styrke arbeidet for utdanning.
- Kap. 167 post 21 Flyktnings tiltak i Norge, Driftsutgifter, styrkes med 9 765 000 kroner.
- Kap. 170 post 72 FNs barnefond, styrkes med 20 mill. kroner, som skal gå til UNICEFs arbeid for å styrke jenters utdanning.

Inndekningen av økningene skjer dels ved en rammeøkning på 9 765 000 kroner og dessuten ved en reduksjon på 30 mill. kroner i kap. 162 post 70 Overgangsbistand og en reduksjon på 10 mill. kroner i kap. 166 post 74 Fornybar energi.

Flertallet viser videre til at det er enighet om at kap. 160 post 72 ikke videreføres, men at den demokratistøtte som til nå er finansiert over denne posten finansieres over kap. 164 post 70 Fred, forskning og demokratitiltak i 2014, slik det omtales nærmere i merknadene til sistnevnte kapittel.

Flertallets forslag til bevilgningsendringer på programområde 03: Internasjonal bistand i forhold til Innst. 2 S (2013–2014), er oppsummert i tabellen nedenfor:

Kap.	Post	Formål	Endring ift. Innst. 2 S
ØKNINGER			
160	70	Sivilt samfunn	+ 20 000 000
170	72	FNs barnefond (UNICEF)	+ 20 000 000
REDUKSJONER			
162	70	Overgangsbistand	- 30 000 000
166	74	Fornybar energi	- 10 000 000
SUM ENDRING			0

Flertallet har ikke forslag til endringer i Stortingets vedtak av Innst. S 2 (2013–2014) når det gjelder programområde 2 Utenriksforvaltning. Flertallet viser for øvrig til sine merknader under de enkelte kapitler i innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Prop. 1 S (2013–2014) fra regjeringen Stoltenberg og sine merknader til finansinnstillingen, jf. Innst. 2 S (2013–2014).

Disse medlemmer bygger videre på den vellykkede politikken til den rød-grønne regjeringen, og legger den rød-grønne regjeringens forslag til bud-

sjett for 2014 til grunn i det felles budsjettforliket fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti for 2014. Siden den rød-grønne regjeringen la frem sitt forslag til budsjett, har det økonomiske handlingsrommet økt. Det økte handlingsrommet skyldes endrede anslagsestimater i regelstyrte ordninger, basert på oppdaterte tall ved fremleggelse av regjeringens tilleggsproposisjon. I tillegg har regjeringen lagt til grunn økt utbytte fra statlige selskaper, og enkelte kutt i driftsbudsjettene til departementene og enkelte underliggende etater. Til tross for svært begrenset tid til å vurdere disse endringene og et fravær av mulighet til å stille regjeringen spørsmål i etterkant av budsjettforliket, velger disse med-

lemmer likevel å disponere de frigjorte midlene, i den tro at regjeringen har foretatt en kvalitetssikret vurdering av effektene.

Disse medlemmer velger innenfor de frigjorte midlene, men uten å gå inn på regjeringens økte oljepengebruk, å støtte en rekke ekstrasatsinger. På utenriks- og forsvarsområdet støtter disse medlemmer blant annet økninger til Heimevernet, Kystvakten, samt større utgifter forbundet med økt asylankomst. Det vises for øvrig til finansinnstillingen.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener Norge må føre en verdibasert utenrikspolitikk som aktivt søker å sikre globale fellesgoder, forbedre situasjonen for verdens fattige og forfulgte, samt systematisk ivareta norske interesser i det internasjonale samkvem.

Dette medlem konstaterer at Norge også etter regjeringsskiftet vil videreføre hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det er etter Kristelig Folkepartis syn viktig at det ikke hersker noen tvil om Norges sterke oppslutning om FN og folkeretten. NATO skal fortsatt være det viktigste ankerfeste for Norge i sikkerhetspolitikken. Nordområdepolitikken blir stadig viktigere for Norge.

Dette medlem vil understreke at Norge har en klar interesse av å videreutvikle et trygt og forutsigbart rammeverk rundt handel med varer og tjenester, hvor grunnleggende hensyn til natur og miljø, arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår samt forbrukersikkerhet blir stadig bedre ivaretatt. Overfor våre viktigste markeder i Europa er EØS-avtalen en hjørnestein som sikrer norsk næringsliv adgang til EUs indre marked. Dette medlem vil understreke at EØS-avtalen bygger på gjensidighet og er til fordel for alle deltakende parter, samt at Norge gjennom EØS-midlene gir solidariske bidrag til mer vanskeligstilte deler av EU – herunder noen av de land som er sterkt rammet av eurokrisen.

Dette medlem mener videre at Norge sammen med andre EFTA-land aktivt må bygge ut et nett av frihandelsavtaler med andre land, samtidig som vi arbeider for å finne globale løsninger gjennom en ny WTO-avtale som ivaretar Norges interesser, sikrer fattige utviklingsland bedre vilkår og ivaretar hensynet til arbeidstakerne, miljøet og forbrukersikkerheten.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti og Venstre gjennom en budsjettavtale med regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet fikk gjennomslag for å øke Norges samlede bistand i 2014 til 1 pst. av brutto nasjonalinntekt (BNI). Økningen ble i hovedsak brukt til å øke Norges bidrag til klima- og skogsatsingen.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sine alternative statsbudsjetter i senere år konsekvent har foreslått at de samlede bevilgninger til internasjonal solidaritet skal utgjøre mer enn 1 pst. av BNI. Dette var også Kristelig Folkepartis mål for 2014. I den situasjon som oppstod etter regjeringsskiftet, har Kristelig Folkeparti prioritert å sikre 1 prosent-målet og få gjennomslag for enkelte kursendringer i utviklingspolitikken. I denne sammenheng vil dette medlem framheve en ny satsing i norsk bistand på utdanning for alle og at Norge skal ta et globalt lederskap i kampen for jenters utdanning i utviklingssamarbeidet. Dette medlem vil videre understreke at det nye stortingsflertallet gir grunnlag for et gjennombrudd for Kristelig Folkepartis mangeårige kamp for at Norge skal etablere et eget program for lønnsomme investeringer i fattige utviklingsland med midler fra oljefondet, Statens pensjonsfond utland.

Dette medlem vil til slutt påpeke at med de siste og forhøyede prognoser for asylsøknader og påfølgende utgifter vil bistandsbudsjettet belastes med om lag to mrd. kroner til flykningiltak i Norge i tillegg til nærmere tre mrd. kroner til regnskogssatsing. Denne utviklingen har ført til et press på bevilgningene til kamp mot fattigdom i utviklingsland. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti lenge har tatt til orde for det siktemål at utgifter til slike tiltak blir finansiert addisjonelt, dvs. av midler ut over 1 prosent-målet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i behandlingen av finansinnstillingen primært foreslo å bevilge 35 098 486 000 kroner under rammeområde 4, noe som er 216 400 000 kroner mer enn det som følger av regjeringen Solbergs forslag i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige alternative statsbudsjett for 2014, jf. finansinnstillingen, tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra den avgåtte regjeringen, jf. Prop. 1 S (2013–2014), samt den nye regjeringens tilleggsproposisjon, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Dette medlem viser til at Venstres primære forslag til bevilgninger på ramme 4 ikke fikk flertall og følgelig ikke ble vedtatt ved behandlingen av finansinnstillingen. Dette medlem viser til at regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre har inngått en avtale om statsbudsjettet for 2014, noe som medfører at Venstre danner flertall med nevnte øvrige partier for de vedtatte rammene på statsbudsjettet for 2014. Venstres primære standpunkt, slik det fremgår av Venstres alternative statsbudsjett, er dog synliggjort i merknader til det enkelte kapittel og i generelle merknader i denne innstillingen.

Dette medlem viser til at utgangspunktet for Venstres utenrikspolitikk er det sosialliberale målet om økt frihet for alle, uavhengig av geografisk opprinnelse. Venstre mener dette målet nås best gjennom å styrke og videreutvikle internasjonale institusjoner som fremmer menneskerettigheter, demokrati, markedsøkonomi, miljø og respekt for internasjonal lov og rett. Venstre mener det er legitimt å stille krav om demokrati og respekt for grunnleggende menneskerettigheter med alle land som vi samarbeider med om det er gjennom bistand eller handel.

Dette medlem vil understreke at Norge skal føre en verdibasert utenrikspolitikk, og at Norge alltid skal være en konsekvent forsvare av menneskerettighetene. Videre er dette medlem opptatt av prinsippet om samstemthet i norsk utenrikspolitikk, og mener at det er avgjørende med et gjennomgående fokus på dette i all politikkkutforming.

Dette medlem vil understreke at globalisering og en sunn markedsøkonomi har løftet flere mennesker ut av fattigdom de siste tre tiårene enn noen gang tidligere i verdenshistorien. Denne utviklingen skyldes blant annet velfungerende nasjonale og internasjonale markeder, sterkere forpliktelser overfor sivile og politiske menneskerettigheter i de fleste stater, og fungerende internasjonalt samarbeid på en rekke områder. Det er, etter dette medlems mening, viktig å legge til rette for næringsutvikling i utviklingsland. På dette området er det positive signaler i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Etter dette medlems mening er det svært viktig at man opprettholder et høyt norsk bistandsnivå i tiden som kommer. Ikke minst er dette viktig som et signal til øvrige land i en tid hvor det oppleves økt press på mange lands bistandsbudsjetter. Dette medlem er enig i at det kan være fornuftig å justere norsk bistandsinnsats på flere områder, men mener at justeringene må være målrettede, godt grunngitte og bredt forankret i Stortinget gjennom gode prosesser.

Dette medlem viser til at Venstres alternative statsbudsjett – dvs. Venstres primærstandspunkt – innebærer en rekke endringer i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014), blant annet med siktemål at bevilgningene skal ligge om lag på nivået av 1 pst. av BNI til utviklingsformål.

Dette medlem viser til at disposisjonene i Venstres alternative statsbudsjett blant annet innebærer å reversere den nye regjeringens forslag til reduksjon i regionbevilgningen til Afrika (kap. 150 post 78), sivilt samfunn og opplysningsarbeid (kap. 160 post 70 og 71), utvikling og nedrusting (kap. 164 post 72) og overgangsbistand (kap. 162 post 70).

Videre foreslås det i budsjettalternativet å halvere den nye regjeringens forslag til reduksjon innenfor kultur (kap. 160 post 73), FN-organisasjoner (kap. 170 post 70, 73 og 76), og regionbevilgning til Latin-

Amerika. Dette medlem er enig i at det er rom for justeringer på disse postene, men ikke i like stor grad som den nye regjeringen.

Dette medlem mener Norge er i stand til å ta inn flere kvoteflyktninger enn det den nye regjeringen legger opp til, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) og viser til at Venstres alternative statsbudsjett legger opp til samme nivå på kvoteflyktninger som fremkommer av Prop. 1 S (2013–2014), noe som også har budsjettkonsekvens på rammeområde 4.

Dette medlem merker seg forslaget fra den nye regjeringen i Prop. 1 S (2013–2014) om å øke gebyret i familiejenforeningssaker. Dette medlem er uenig i dette, jf. tidligere forslag om å redusere denne type gebyr, og viser til Venstres alternative statsbudsjett hvor denne økningen er reversert, noe som også har budsjettkonsekvens på rammeområde 4.

2.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 4 (utenriks)

Regjeringen Solberg la 8. november frem Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) med endringer av forrige regjeringens budsjettforslag i Prop. 1 S (2013–2014). I del 2 til Prop. 1 S (2013–2014) fra Utenriksdepartementet ga forrige regjering detaljerte beskrivelser av kapitler og poster, samt sine forslag til utgifter og inntekter for kapitlene innen programkategori 2 utenriksforvaltning og programkategori 3 internasjonal bistand.

Komiteens merknader til de enkelte kapitler innen rammeområde 4 er gitt nedenfor.

Kap. 100–3100 Utenriksdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	2 014 721 000
Prop. 1 S (2013–2014)	1 878 770 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	1 868 106 000
<hr/>	
Inntekter	
Saldert budsjett 2013	124 718 000
Prop. 1 S (2013–2014)	132 827 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	144 409 000

Komiteen viser til at regjeringen foreslår et budsjett på 1 868 106 000 kroner for 2014. Dette er en reduksjon på ca. 147 mill. kroner sammenliknet med 2013. Størstedelen av bevilgningen dekker lønns- og driftsutgifter for Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene.

Komiteen viser til at utenriktjenesten skal ivareta norske interesser i utlandet på en best mulig måte. Utenriktjenesten skal yte tjenester til norske borgere, statsforvaltningen og næringslivet.

Komiteen er tilfreds med at prinsippet om nulltoleranse for økonomiske misligheter legges til grunn i Utenriksdepartementets arbeid, og viser til at utenriksstasjonene er en viktig kilde til varsling om mulige økonomiske misligheter og at styrket oppfølging betyr at misligheter oppdages og forebygges.

Komiteen viser til at utenriktjenesten utfører tjenester av betydelig omfang på utlendingsfeltet og vil understreke verdien av det nordiske og europeiske samarbeidet om representasjonsavtaler.

Komiteen støtter ambisjonen om å ha en samordnet, effektiv og serviceorientert utlendingsforvaltning med mål om kort saksbehandlingstid. Arbeidet for å etablere ytterligere returavtaler er en viktig del av dette arbeidet.

Komiteen registrerer med tilfredshet at arbeidet med å videreutvikle samarbeidet mellom de nordiske utenriksstasjoner videreføres. Samlokalisering av utenriksstasjoner, innplassering av tjenestemenn på annen nordisk ambassade, samarbeid innen krise- og sikkerhetshåndtering og felles honorære konsulater er viktige elementer i dette samarbeidet.

Komiteen viser til at arbeidet for å styrke sikkerheten for de ansatte ved utestasjonene og på tjenestereiser vil ha høy prioritet også i 2014.

Komiteen noterer seg at vedtak av Innst. 2 S (finansinnstillingen) den 26. november, er post 1 redusert med 17,8 mill. kroner og post 21 redusert med 0,2 mill. kroner i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt om at Norge er i stand til å ta inn flere kvoteflyktninger enn det den nye regjeringen legger opp til, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014), og viser videre til at Venstres alternative statsbudsjett legger opp til samme nivå på kvoteflyktninger som fremkommer av Prop. 1 S (2013–2014), noe som også har budsjettkonsekvens på kap. 100 post 1.

Dette medlemmer merker seg forslaget fra den nye regjeringen i Prop. 1 S (2013–2014) om å øke gebyret i familiegjennforeningsaker. Dette medlemms primære standpunkt er at denne type gebyrer ikke bør økes, og viser til Venstres alternative statsbudsjett hvor denne økningen er reversert, noe som også har budsjettkonsekvens på kap. 3100 post 2.

Kap. 103 Regjeringens fellebevilgning for representasjon

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	47 503 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	47 524 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	47 524 000

Komiteen viser til at det i regjeringens i budsjettet for 2014 foreslås bevilget 47 524 000 kroner. Komiteen merker seg at bevilgningen dekker utgifter knyttet til statsbesøk, besøk på stats- og regjeringsnivå og driften av regjeringens representasjonsanlegg.

Kap. 104 Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	8 981 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	9 179 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	9 179 000

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å bevilge 9 179 000 kroner for 2014. Komiteen merker seg at bevilgningen dekker utgifter forbundet med kongefamiliens offisielle reiser til utlandet. Komiteen mener kongefamilien markedsfører Norge på en fremragende måte og fremmer norske interesser ved besøksvirksomhet til utlandet.

Kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	96 694 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	99 712 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	84 712 000

Komiteen viser til at Norge satser betydelige midler på å synliggjøre Norge og norsk kultur og skape kontakt mellom Norge og andre lands samfunns-, nærings- og kulturliv. Å sikre Norge et godt omdømme i utlandet er et viktig mål for virksomheten. Utenriksstasjonene spiller en sentral rolle i det arbeidet.

Komiteen vil særlig fremheve kulturdimensjonen i nordområdesatsingen.

Komiteen er enig i at fremme av norske næringsinteresser i utlandet er en av utenriktjenestens viktigste oppgaver og er tilfreds med at utenriksstasjonene har sterkere fokus på dette arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil understreke at det er viktig at verdier som demokrati, menneskerettigheter og likestilling gjenspeiles i Norges internasjonale kultur- og omdømmearbeid. Presentasjon av norsk kultur og norske kunstneres internasjonale virksomhet kan bidra i den sammenheng.

Flertallet viser til at kultursatsing i utlandet dekkes over en rekke budsjettposter på statsbudsjettet. Utenriksdepartementets budsjett gir følgelig bare en del av bildet når den internasjonale satsingen skal vurderes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at post 70 foreslås redusert med 15 mill. kroner i forhold til budsjettforslaget fra regjeringen Stoltenberg II og at kuttet vil omfatte både de midler som forvaltes sentralt i Utenriksdepartementet, herunder kulturtiltak i nordområdene og reisestøtte til norske kunstneres engasjementer i utlandet, og de midler som tildeles utenriksstasjonenes budsjetter for kulturfremme og norgesprofilering.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av satsing på kulturtiltak og støtter ikke kutt i budsjettet under dette kapittel.

Kap. 116 Deltaking i internasjonale organisasjoner

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	1 249 041 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	1 195 697 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	1 195 697 000

Komiteen vil understreke Norges interesse av en internasjonal rettsorden der forholdet mellom stater reguleres gjennom en stadig tettere vev av forpliktelser, normer og konvensjoner. Internasjonale organisasjoner spiller en viktig og nødvendig rolle i arbeidet for å sikre en slik utvikling.

Komiteen deler regjeringens syn på nulltoleranse for økonomiske misligheter i internasjonale organisasjoner som forvalter norske tilskudd og forutsetter at det legges opp til streng kontroll med anvendte midler. Det er viktig at bistandsmidler benyttes på en målrettet og hensiktsmessig måte. Dette forutsetter et gjennomarbeidet avtaleverk når det gis tilsagn om økonomisk støtte.

Komiteen støtter aktiv deltakelse i internasjonale organisasjoner. FN og NATO er i en særstilling i den sammenheng.

Komiteen støtter også en videreføring av et sterkt engasjement for å reformere FN-systemet.

Verden står overfor store utfordringer knyttet til fred, fattigdomsbekjempelse, klima og bærekraftig utvikling. Komiteen mener at arbeidet for å oppfylle tusenårsmålene må gis høy prioritet.

Komiteen viser til at støtte til FNs fredsbevarende operasjoner er et sentralt punkt i Norges satsing og registrerer at den norske politiinnsatsen er konsen-

trert om innsats i Haiti, Liberia og i Sør-Sudan, mens de største militære kontingentene befinner seg i Sør-Sudan og i Midtøsten. Komiteen har merket seg at målet om felles nordiske bidrag ligger fast.

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet som utføres gjennom Verdens helseorganisasjon (WHO) og støtter innsatsen for å styrke organisasjonens budsjett og styringsmekanismer. Arbeidet for å fremme global helseforskning, styrking av helsesystemer, arbeid mot smittsomme sykdommer og det globale koordineringsansvaret for helse i humanitære kriser, er av avgjørende betydning.

Komiteen viser til at Den internasjonale arbeidsorganisasjonens (ILO) overordnede mål er å fremme sosial rettferdighet gjennom sysselsetting og anstendige arbeidsforhold verden over. Ligestilling og kamp mot ungdomsarbeidsløshet er viktige områder i den sammenheng. Likeledes må arbeidet for et anstendig arbeidsliv være et gjennomgående hensyn i handels- og utviklingspolitikken.

Komiteen vil understreke det viktige arbeidet som utføres av FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) for å nå FNs tusenårs mål om fattigdomsreduksjon og om en miljømessig bærekraftig utvikling. Komiteen understreker FAOs betydning for global matproduksjon og en bærekraftig utvikling i fiskeriene og landbrukssektoren, særlig i lys av klimaendringer, befolkningsvekst og økt ressursknapphet.

Komiteen viser til at Norge er en aktiv alliansepartner i NATO og deler målsettingen om å trygge norsk sikkerhet og bidra til internasjonal stabilitet gjennom alliansens felles operasjoner.

Komiteen er enig i behovet for å styrke den politiske dialogen om felles sikkerhetspolitiske utfordringer, så vel innad i alliansen som med Russland og andre partnerland og internasjonale organisasjoner. Komiteen vil understreke betydningen av et godt samarbeidsforhold mellom NATO og Russland.

Komiteen vil også peke på viktigheten av å sikre det transatlantiske samarbeidet i NATO og utvikling av det strategiske samarbeidet mellom NATO og EU.

Komiteen støtter et aktivt engasjement for de globale og folkerettslige bindende nedrustnings- og ikke-spredningsavtalene, som NPT, BTWC og CWC, og vil understreke betydningen av at disse spørsmålene kommer høyere opp på den internasjonale dagsordenen. Komiteen støtter målet om en verden fri fra både atomvåpen og andre masseødelegelsesvåpen gjennom forpliktende avtaler som omfatter alle land.

Komiteen viser til at Europarådet spiller en stadig viktigere rolle i arbeidet for å sikre rettstatsutvikling og demokrati. Respekt for menneskerettighe-

ter og innsats mot korrupsjon, er andre viktige satsingsområder.

Komiteen vil understreke viktigheten av koordinering og samarbeid mellom Europarådet, OSSE og EU.

Det nordiske samarbeidet er styrket de siste årene, ikke minst på utenriks- og forsvarsområdet.

Komiteen viser til at det formelle nordiske regjeringssamarbeidet forvaltes av Nordisk ministerråd. Under det norske formannskapet i 2012 sto «en bærekraftig utvikling av velferdsstaten i nordisk perspektiv» i fokus. For tiden pågår det et betydelig arbeid for å fjerne grensehindre, styrke nordisk forskning, bedre nordisk kultur og språkforståelse og samordne innsatsen i klima- og miljøspørsmål.

Komiteen vil peke på at kjernen i det nordiske samarbeidet er et politisk forpliktende samspill, basert på Helsingforsavtalen. Det er avgjørende at dagsorden settes av politikere og at samarbeidet i Nordisk råd og Nordisk ministerråd brukes aktivt for å fremme livskvalitet og forenkle folks hverdag i Norden.

Komiteen viser til norsk deltakelse i en rekke viktige internasjonale organisasjoner som OECD, WTO, Østersjørådet og støtter forslaget til bevilgninger til de enkelte organisasjoner.

Kap. 117 EØS-finansieringsordningene

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	1 897 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	3 310 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014) ...	3 310 000 000

Komiteen viser til avtalene med EU om en EØS-finansieringsordning og en norsk finansieringsordning for 2009–2014. Formålet med de nye EØS-finansieringsordningene er å bidra til en reduksjon av de økonomiske forskjellene i EØS-området. Komiteen vil peke på at EØS-finansieringsordningene også er et bidrag til å overvinne den økonomiske krisen i de landene som mottar støtten.

Komiteen er tilfreds med at ordningen også skal bidra til å styrke forbindelsen mellom Norge og mottakerlandene og således være et virkemiddel i norsk utenrikspolitikk.

Komiteen er videre tilfreds med at den norske ordningen legger stor vekt på støtte til miljøvern og klimatiltak og registrerer at over 30 pst. av EØS-midlene for perioden 2009–2014 bidrar til å løse klima- og miljøutfordringer, herunder programmer for grønn innovasjon og biologisk mangfold. Innsatsen for å fremme sysselsetting, forskning, utdanning og styrking av felles europeiske verdier og fundamentale rettigheter er viktige elementer i EØS-satsingen.

Komiteen vil også fremheve betydningen av støtten til særskilte tiltak for sårbare grupper og minoriteter som for eksempel romfolk.

Komiteen viser for øvrig til partienes respektive merknader i Innst. 34 S (2012–2013), jf. Meld. St. 20 (2011–2012) EØS-midlene. Solidaritet og samarbeid i Europa.

Kap. 118 Nordområdetiltak mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	444 472 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	467 744 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	467 744 000

Komiteen vil understreke at nordområdene er en av Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområder der Arktis, Polhavet og tilstøtende kystområder har gått fra å være et sikkerhetspolitisk spenningsområde til å bli et energi- og næringspolitisk kraftsentrum. Nordområdene er av svært stor betydning for Norge, både sikkerhetspolitisk og økonomisk.

Komiteen støtter en fortsatt offensiv nordområdepolitikk som vil sikre tydelig nasjonal tilstedeværelse, bærekraftig forvaltning av naturressursene, styrking av miljøvernberedskapen, søk- og redningstjenesten, utbyggingen av infrastruktur og ivaretagelse av norske interesser.

POST 70

Komiteen er opptatt av å styrke samarbeidet med Russland og polarstatene, et tettere folk-til-folk-samarbeid, og støtter forslaget om å bygge opp partnerskap og samarbeid innen næringsliv, forskning og utdanning.

Komiteen har merket seg de positive resultatene etter samarbeidet med Russland om håndteringen av den radioaktive forurensningen fra atominstallasjoner og avfallslagrene i Nordvest-Russland og vil understreke viktigheten av at Norge deltar videre i dette arbeidet samt at miljøovervåkingen av dumpede radioaktive kilder i Barents- og Karahavet videreføres.

Komiteen støtter det brede samarbeidet mellom Russland og Norge og vil understreke viktigheten med videreføringen av samarbeid innen petroleumforvaltning, høyere utdanning, helsearbeid, menneskerettigheter, klima- og miljøarbeid og innen fiskerisamarbeid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter det næringsfokus som er i regionen, og

mener Barents-samarbeidet må brukes aktivt for å skape en robust region med moderne infrastruktur som kan være attraktiv når det gjelder satsing på petroleumsaktivitet, gruvedrift, økt transport gjennom den nordlige sjørute og andre transportkorridorer, i tillegg til å være en region som vil tiltrekke seg bedrifter innen mange øvrige næringer som ønsker å dra nytte av en dynamisk grenseregion.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at voksende klima- og miljøproblemer er den grunnleggende utfordringen i nordområdene framover. Klimaendringene kan, i årene som kommer, grunnleggende forandre forutsetningene for økonomisk samkvem og utvinning av ressurser i dette området. Barentssamarbeidet må derfor styrkes på miljøområdet. Utvikling av næringslivet i regionen må skje innen miljømessig bærekraftige rammer. Dette flertallet vil satse på samferdsel og infrastruktur for å knytte landene i regionen tettere sammen, legge til rette for næringslivet og skape flere nye arbeidsplasser i regionen. Fiskeribestandene må forvaltes til det beste for kystsamfunnene og for fellesskapet. Økt handel gjennom Nordøstpassasjen kan gi større sannsynlighet for skipsulykker med oljesøl som rammer det sårbare miljøet i nord. Dette flertallet vil jobbe for at utviklingen av nye handelsruter i nord skjer på en bærekraftig måte.

POST 71

Komiteen er kjent med at sikkerhetssituasjon er vanskelig i store deler av Nord-Kaukasus. Den sosioøkonomiske utviklingen er svak, med høy arbeidsledighet og utbredt korrupsjon. Komiteen støtter arbeidet med å styrke det sivile samfunnet med mål om større respekt for menneskerettighetene, bedre levevilkårene for utsatte grupper og styrking av kvinners juridiske rettigheter samt tiltak for å bekjempe vold mot kvinner.

Komiteen ser positivt på bevilgningen til reformarbeidet i Europarådet og styrkingen av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen.

Komiteen understreker at terrorisme utgjør en trussel mot internasjonal fred og stabilitet og støtter fullt ut bidraget til å styrke det internasjonale samarbeidet mot terrorisme, Norge sitt arbeid innen nedrustning og antiterror og gjennomføringen av FNs globale antiterrorstrategi.

Komiteen er kjent med at denne posten omfatter tiltak i Nord-Kaukasus, på Kypros, reformarbeid i Europarådet og driftstilskudd til NOR SAR på Kjeller. Når det gjelder Nord-Kaukasus, er arbeidet for kvinners stilling særlig viktig og komiteen vil

videreføre arbeidet med opplæring og rådgivning, og opplysningssamarbeid. Komiteen mener det er viktig å arbeide med menneskerettigheter i regionen og ta opp spørsmål og saker i bilaterale samtaler med Russland og inn i relevante organisasjoner som Europarådet og OSSE.

Komiteen viser til det økte presset på det sivile samfunn og media i Russland og peker på betydningen av den økte prioritet som er gitt samarbeid mellom norsk og russisk frivillig sektor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti vil i denne forbindelse imidlertid også understreke betydningen av at man fra norsk side er tydelig overfor russiske myndigheter om det uakseptable i at menneskerettighetssituasjonen i Russland har blitt forverret den senere tid. Disse medlemmer legger til grunn at dette understrekes i møter mellom Norge og Russland både på diplomatisk og politisk nivå.

POST 76

Komiteen mener at et miljør samarbeid i nordområdene er viktig for Norge og ser behovet for en helhetlig, langsiktig og forsvarlig forvaltning av naturressursene. Klima og miljø må forvaltes på en bærekraftig måte og områdets miljøverdier må ivaretas gjennom økt samarbeid.

Komiteen ser positivt på og støtter at Norge skal bidra til økt nasjonal og internasjonal forskningskompetanse på klima og miljø i disse områdene for bedre ressursutnyttelse og miljøforvaltning.

Kap. 119 Globale sikkerhetstiltak

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	–
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	7 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	7 000 000

Komiteen merker seg at regjeringen for budsjettåret 2014 foreslår å opprette et nytt kap. 119, knyttet til innsatsen for å møte globale og grenseoverskridende sikkerhetsutfordringer. Komiteen noterer at enkelte tiltak som tidligere har vært budsjettert under kap. 118 foreslås overført til nytt kap. 119. Komiteen viser til at det for 2014 foreslås bevilget 7 mill. kroner samlet på 1- og 70-posten.

Komiteen viser til at globale og transnasjonale sikkerhetsutfordringer er et omfattende begrep som blant annet viser til digitale angrep, terrorisme, internasjonal organisert kriminalitet, spredning av masseødeleggelsesvåpen og sjørøvervirksomhet. Komiteen erkjenner at endringene i globale maktforhold

sammen med teknologisk utvikling, ressursituasjon, økt internasjonalt samkvem, samt andre utviklings-trekk og faktorer gjør at disse truslene har større potensial til å ramme samfunn, skape konflikter mellom stater og være en kilde til intern politisk ustabilitet. Komiteen ser viktigheten av å videreutvikle kunnskap og strategier på dette feltet.

Kap. 140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	1 194 200 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	1 280 796 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	1 280 796 000

Komiteen viser til at bevilgninger til offisiell utviklingsbistand forvaltes av utenriksstjenesten, Norad og Fredskorpset. Komiteen har merket seg at nye bistandsformer krever stadig utvikling av forvaltningen med sikte på kvalitet og effektivitet. Dette også fordi det alltid vil være risiko knyttet til administrering av bistandsmidler. Komiteen er enig i at det er nulltoleranse for økonomiske misligheter og korrupsjon. Komiteen vil understreke betydningen av at den norske bilaterale utviklingsbistanden gjengis i landenes statsbudsjett og statsregnskap. Det vil styrke den demokratiske kontrollen og gjøre korrupsjon vanskeligere.

Komiteen har merket seg at det av og til er behov for å løse oppgaver i fellesskap med andre land. Derfor vil kanalisering av bistand gjennom regionale organisasjoner og gjennom samarbeid mellom to eller flere land utgjøre en viktig del av utviklings-samarbeidet.

Komiteen viser til at utenriksstasjonenes regnskap for bistand blir ført i lokale valutaer.

Komiteen vil gi uttrykk for at norsk utenriks-politikk og norsk bistandsforvaltning både er effektiv og målrettet og har bidratt sterkt til å nå FN's tusen-årsmål innen 2015. Norge bør også være pådrivere i den brede prosessen som nå pågår i FN-regi for å meisle ut globale utviklingsmål for perioden etter 2015.

Komiteen slutter seg til proposisjonen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen har fått en budsjettmessig økning på 7,3 pst. i Prop. 1 S (2013–2014). Dette medlem viser til Venstres alternative statsbudsjett hvor det, i tråd med øvrige driftsposter på statsbudsjettet, legges til grunn en økning på 3,5 pst.

Kap. 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	216 500 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	233 550 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	233 550 000

Komiteen vil vise til at Norad forvalter bistandstilskudd i henhold til årlig tildeling fra Utenriksdepartementet basert på de årlige budsjettene, innstillinger og vedtak i Stortinget. Norad initierer og gjennomfører også evalueringer av utviklingssamarbeidet. Komiteen vil videre vise til at Norad gir tilskudd til frivillige organisasjoner og sivilsamfunn og yter støtte til informasjonsarbeid.

Komiteen slutter seg til proposisjonen.

Kap. 144 Fredskorpset

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	44 200 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	44 950 000
Forslag Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014)	44 950 000

Komiteen vil vise til at Fredskorpset legger til rette for utveksling av personer mellom bedrifter og organisasjoner i Norge og land i sør. Virksomheten er underlagt Utenriksdepartementet og skal fremme gjensidig læring, styrke demokratisering og bidra til likeverd og solidaritet. Utvekslingen går to veier: nordmenn reiser til land i sør – og personer fra sør utveksles til Norge. Komiteen vil videre vise til at Fredskorpset har en idealistisk og ungdommelig profil med en øvre aldersgrense på 35 år. Kap. 144 dekker administrasjonsutgiftene for Fredskorpset. Komiteen merker seg at kapitlet også omfatter oppfølging av Fredskorpsets Sør-Sør-program, som utføres av eksterne konsulenter i Uganda og Thailand.

Komiteen slutter seg til proposisjonen.

Kap. 150 Bistand til Afrika

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	2 158 300 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	2 220 900 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	2 180 900 000

Komiteen har merket seg at Afrika, sett under ett, de siste ti årene har hatt den nest raskeste veksten i verden. Bildet er likevel sammensatt. Komiteen

vil peke på at veksten skjer fra et svært lavt utgangspunkt, og at krig, konflikt og klimaendringer gjør arbeidet for framgang ekstra krevende mange steder. Komiteen viser til at selv om det har vært en betydelig framgang etter at FNs tusenårs mål ble vedtatt ved århundredskiftet, er forbedringen likevel for liten til at målet om en halvering av fattigdommen innen 2015 blir nådd i Afrika.

Komiteen konstaterer at en betydelig del av befolkningen på det afrikanske kontinent fortsatt lever i ekstrem fattigdom. Etter komiteens syn er det overfor Afrika sør for Sahara viktig å følge en bred utviklingstrategi, der politiske reformer, bistand, handel og investeringer spiller sammen. Bistanden kan, etter komiteens syn, innrettes slik at den fremmer alle de nevnte utviklingsfaktorene. Komiteen anser dette viktig for å få til både økt verdiskaping og bedre fordeling, slik at den ekstreme fattigdommen kan overvinnes.

Komiteen har merket seg at barnedødeligheten er redusert og levealderen er økt i de fleste av Norges samarbeidsland, men at sykdommer som malaria, hiv og aids fortsatt gjør at levealderen forblir lav sammenlignet med andre verdensdeler. Komiteen vil derfor understreke at Afrika sør for Sahara fortsatt må gis høyeste prioritet i norsk bistand. Komiteen har spesielt merket seg at så mye som 27 pst. av befolkningen i Afrika sør for Sahara er utsatt for sult. Etter komiteens syn gjør dette at arbeid for klimatilpasset matproduksjon, matsikkerhet og trygg ernæring er spesielt viktig i denne regionen. Blant de største utfordringene Afrika står overfor det neste tiåret i arbeidet for økonomisk utvikling, er klimaendringer, miljøforringelse og dårligere matsikkerhet. Komiteen vil derfor framheve betydningen av styrket innsats for ansvarlig naturressursforvaltning, for et klimarobust landbruk og høyere matsikkerhet.

Komiteen mener at en varig forbedring av folkehelsen også forutsetter at den oppvoksende generasjon sikres bedre utdanning og helsetjenester og at spesielt kvinners rettigheter og likestilling blir bedre ivaretatt. Komiteen ser den mangelfulle utviklingen av robuste helsesystemer som kan levere tjenester til hele befolkningen på varig basis som en stor utfordring hvor det trengs klare forbedringer og økt innsats.

Komiteen mener Norge kan og bør gjøre mer for å styrke utdanningstilbudet for barn både når det gjelder skoledekning og læringsutbytte. Etter komiteens syn er det spesielt viktig å forbedre jenters tilgang til utdanning, og komiteen vil under-

streke betydningen av norsk støtte til Global Partnership for Education og UNICEFs målrettede arbeid i denne sammenheng. Komiteen merker seg økningen i støtten til jenters utdanning i utviklings-samarbeidet og støtter ambisjonen om at Norge skal ta et globalt lederskap på dette området.

Komiteen viser til at også frivillige organisasjoner gir verdifulle bidrag på utdanningssektoren og har blant annet notert seg det samarbeid en norsk frivillig organisasjon, Strømmestiftelsen, har innledet med tre vestafrikanske stater basert på «speed school»-konseptet. Dette samarbeidet kan etter komiteens syn bidra positivt til økt skolegang og kunnskapsutvikling i Niger, Mali og Burkina Faso – tre land som alle er blant verdens aller fattigste.

Komiteen må dessverre fortsatt konstatere at krig og konflikt fortsatt er det største hinderet for utvikling i Afrika. Komiteen støtter derfor et fortsatt sterkt norsk engasjement for konfliktløsning og fredsbygging, særlig i land som Somalia, Sør-Sudan og Sudan. Komiteen ser også positivt på Norges innsats for gjenoppbygging og stabilisering av freden i land som Burundi og Liberia. Komiteen har forøvrig merket seg den norske støtten til regionalt samarbeid i Øst-Afrika for bekjempelse av sjørøveri. Engasjementet er viktig for regionens utvikling og internasjonal skipsfart, og komiteen støtter følgelig dette.

Komiteen mener det går i riktig retning når innenlandske ressurser utgjør en voksende del av finansieringen av utvikling i Afrika, fordi bedre forvaltning av kontinentets naturressurser og varig vekst i egen økonomi er nødvendig for å redusere avhengigheten av internasjonal bistand og for å sikre at inntekter fra utvinning av naturressurser kommer det brede lag av befolkningen til gode.

Komiteen anser «Olje for utvikling» og «Ren energi for utvikling» som viktige initiativ som hjelper afrikanske land til å utnytte sine fossile og fornybare energiresurser på en mer effektiv og bærekraftig måte. Satsingen på fornybar energi, ikke minst det norske initiativet «Energy+», kan etter komiteens syn bli et godt bidrag til å forbedre både energitilgang og energieffektivisering.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningene over kap. 150 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i regionbevilgningen til Afrika reverseres i sin helhet.

Kap. 151 Bistand til Asia

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	939 500 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	934 500 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	934 500 000

Komiteen viser til Prop. 1 S (2013–2014) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Komiteen viser til at regionen har nokre av dei fattigaste landa i verda. Trass i økonomisk vekst bur om lag to tredelar av dei fattige i verda i Asia. Komiteen ser at sjølv i dei landa som har høg økonomisk vekst, aukar skilnaden mellom den rike og den fattige delen av folket.

Komiteen understreker at det difor er viktig å oppretthalde eit høgt nivå på bistand til Asia.

Komiteen merker seg at Asia som region har opplevd en betydelig økonomisk vekst de siste årene. Veksten har holdt seg robust til tross for den økonomiske krisen i verden. Komiteen mener det er en positiv utvikling at denne veksten har ført til at mange av landene i regionen har gått fra å være lavinntektsland til å få status som mellominntektsland. Komiteen ser positivt på at tusenårs målet om halvering av fattigdom innen 2015 er oppnådd i Øst-Asia og Stillehavsområdet. Komiteen noterer at det til tross for den økonomiske veksten bor om lag to tredjedeler av verdens fattige i Asia. Komiteen merker seg at selv i de landene som har høy økonomisk vekst, øker forskjellen mellom den rike og den fattige delen av befolkningen. Komiteen oppfatter at årsakene til denne skjeve fordelingen ligger i manglende evne og vilje til politisk reform, omfordeling, svake forvaltningsstrukturer og vedvarende befolkningsvekst.

Komiteen merker seg at utviklingen i Asia har fått og vil få konsekvenser for innretningen av norsk bistand. Komiteen noterer at norsk bistand til Asia de seneste årene har vært dominert av den norske innsatsen i Afghanistan. Komiteen mener at Afghanistan vil ha behov for betydelig bistand også etter avslutningen av ISAF-operasjonen ved utgangen av 2014. Komiteen merker seg at Norge i likhet med en rekke andre land har inngått en avtale om strategisk partnerskap som vil gi bistand til landet ut 2017. Komiteen noterer at Myanmar og Nepal er andre enkeltland som vil motta betydelig bistand over regionbevilgningen for Asia.

Komiteen vil understreke behovet for at Norge fortsatt skal prioritere innsatsen for å bekjempe vold mot kvinner og korrupsjon i Afghanistan, og viser til at flere organisasjoner i norsk sivilsamfunn arbeider målrettet med dette. Komiteen har merket seg at en rekke organisasjoner løftet dette frem i høring med

komiteen, og legger til grunn at regjeringen vil følge opp dette.

Kap. 152 Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	540 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	540 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	540 000 000

Komiteen viser til at bakgrunnen for utviklingssamarbeidet med Midtøsten er ønsket om å bidra til en palestinsk statsdannelse som ledd i en tostatsløsning mellom israelerne og palestinerne. Som leder av giverlandsgruppen Ad Hoc Liaison Committee (AHLC) har Norge et særlig ansvar for å bidra til å samordne den internasjonale bistanden til Palestina.

Komiteen er enig i at Midtøsten og Nord-Afrika står overfor store utfordringer. Uro og politiske omveltninger i regionen har tydeliggjort behovet for å stabilisere regionen gjennom overgang til politiske prosesser forankret i demokrati og sivilt folkestyre og økonomisk utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser positivt på at regjeringen vil legge til grunn en balansert holdning til Midtøsten-konflikten. Flertallet støtter regjeringens mål om en fremforhandlet løsning som innebærer at Israel og Palestina, som to stater, eksisterer i fred innenfor sikre og internasjonalt anerkjente grenser.

REGIONBEVLINGNING FOR MIDTØSTEN OG NORD-AFRIKA

Komiteen viser videre til at det økonomiske bidraget til Den palestinske selvstyremyndigheten (PA) fra giverlandsgruppen AHLC har som mål å bygge det institusjonelle fundament og et bærekraftig økonomisk grunnlag for driften av en selvstendig palestinsk stat. Giverlandsgruppen konkluderte i 2011 at PA har bygget institusjoner som er i stand til å påta seg statsbærende ansvar.

Komiteen har merket seg at analysene som Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet har lagt frem for giverlandsgruppen på de siste møtene, viser at det er vanskelig å sikre et bærekraftig økonomisk grunnlag for en palestinsk stat uten betydelige lettelsener i de israelske restriksjonene, som følger av okkupasjonen.

Komiteen er tilfreds med at forhandlingene mellom Israel og PLO er gjenopptatt etter flere års stillstand i den politiske prosessen.

Komiteen vil gi sin anerkjennelse til de palestinske selvstyremyndigheter for at de har klart å videreføre sine reformer selv om de har store økonomiske utfordringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til visegeneralsekretær Jeffrey Feldmans redegjørelse til FNs sikkerhetsråd 19. november 2013, der det fremkommer at volden og angrep i området er et vedvarende problem og at det er grunn til bekymring over menneskerettighets-situasjonen i regionen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti registrerer at den ulovlige bosettingseksponeringen på okkupert land fortsetter. Menneskerettighetssituasjonen er bekymringsfull. I det israelskontrollerte C-området har det vært en økning i rivninger av boliger og infrastruktur. Volden fra bosettere mot palestinerne er økende.

Komiteen ser at både israelske og palestinske menneskerettighetsorganisasjoner fortsetter å arbeide under press fra israelske og palestinske myndigheter. Situasjonen for ytrings- og pressefrihet er forverret. Komiteen er bekymret for denne utviklingen.

Komiteen er kjent med at det er skjøre statsdannelser i mange av de arabiske landene i kjølvanen av protestbølgen og omveltningene i 2011. Syria har en pågående borgerkrig. Komiteen er bekymret for utviklingen av den humanitære katastrofen som rammer den syriske befolkningen særlig hardt.

Videre ser komiteen at det i andre land pågår krevende omstillingsprosesser for å bygge opp nye og demokratiske institusjoner. Flere land preges av sosial uro og politisk polarisering, og en vanskelig situasjon både på det økonomiske og sikkerhetsmessige området. En særlig stor utfordring er å innfri befolkningens forventninger til sosiale og økonomiske forbedringer. Komiteen er enig i at dette krever et langsiktig engasjement fra det internasjonale samfunn.

Norge prioriterer støtte til demokratiforkjempere i sivilsamfunnet og reformvennlige myndigheter i regionen. Komiteen gir sin tilslutning til en slik støtte.

Målene for Norges samarbeid med land i Midtøsten og Nord-Afrika er å bidra til statsbygging og til utvikling av godt styresett. Komiteen stiller seg

bak de målsettingene som fremkommer i dette kapitlet.

Kap. 153 Bistand til Latin-Amerika

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	200 500 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	225 500 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	184 000 000

POST 78 REGIONBEVILGNING FOR LATIN-AMERIKA, KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at forslaget til bevilgning for 2014 reduseres med 41,5 mill. kroner, til 184 mill. kroner. Komiteen noterer at innenfor bevilgningen på posten vil bilaterale og regionale tiltak for å styrke vern av menneskerettigheter og godt styresett, bli prioritert. Komiteen viser til at regjeringen særlig vil prioritere tiltak for å bedre urfolks rettigheter.

Komiteen er av den oppfatning at Latin-Amerika står langt bedre rustet i år enn for bare 20 år siden. Komiteen noterer at den økonomiske veksten gjennomgående har vært god det siste tiåret til tross for finanskrisene andre steder. Komiteen merker seg at de største utfordringene er knyttet til menneskerettigheter, rettferdig fordeling og store ulikheter i inntekter og formue, samt bekjempelse av fattigdom og kriminalitet. Komiteen vil peke på at korrupsjon og vold i regionen er andre elementer som ikke ser ut til å bedre seg nevneverdig. Dette er sterkt beklagelig, særlig fordi bærekraftig utvikling er avhengig av at det ikke er parallelle økonomier i et land, være seg grå eller svarte.

Komiteen vil likevel peke på at det fremdeles er store forskjeller mellom rik og fattig, og at levekår og livskvalitet fremdeles er dårlige for svært mange mennesker, særlig blant urfolk og kvinner. Komiteen understreker at kvinners reproduktive rettigheter og bekjempelse av vold mot kvinner er viktige områder for Norge å støtte.

Komiteen ser med bekymring på hvordan minoriteter mister sine rettigheter til fordel for andre interesser, hvordan politisk opposisjonelle blir behandlet i enkelte av disse landene, og situasjonen for politiske fanger.

Komiteen ser det som positivt at Norge er tilrettelegger for fredsprosessen mellom Farc-geriljaen og regjeringen i Colombia. Det er kun gjennom fredelige forhandlinger man kan bedre forholdene i Colombia og for det colombianske folket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig

Folkeparti og Venstre, støtter regjeringens forslag om å bevilge 184 millioner kroner til regionbevilgningen for Latin-Amerika.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti opprettholder forslaget i Prop. 1 S (2013–2014), som ble fremmet av den rød-grønne regjeringen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over kap. 153 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i regionbevilgningen til Latin-Amerika halveres. Dette medlem er enig i at det kan være rom for en viss justering på dette kapitlet, men ikke i like stor grad som den nye regjeringen. Dette medlem viser blant annet til at Venstre tidligere har foreslått å vri deler av regionbevilgningen til Latin-Amerika med sikte på å styrke andre utviklingsformål.

Kap. 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	2 004 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	2 061 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	1 983 000 000

POST 70 SIVILT SAMFUNN, KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 1 427 mill. kroner, hvilket innebærer en økning på 4 mill. ut fra saldert budsjett for 2013. Komiteen er positiv til at regjeringen vil prioritere å bidra til sterke og demokratiske sivilsamfunn i land i sør gjennom mobilisering av og støtte til frivillige organisasjoner og aktører. Støtte skal gis i samsvar med utviklingspolitiske mål som blant annet likestilling og unges rett til utdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til sin generelle merknad og foreslår at bevilgningen til sivil samfunn økes med 20 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at posten foreslås redusert med 16 mill. kroner i forhold til regjeringen Stoltenberg IIs forslag til budsjett for 2014. Det er uklart hvordan dette kuttet vil ramme.

Disse medlemmer viser til Prop. 1 (2013–2014), og opprettholder sitt opprinnelige forslag til denne posten.

Disse medlemmer vil understreke det sivile samfunns viktige funksjon som arena for sosial og økonomisk fattigdomsbekjempelse i utviklingsland og registrerer med undring at flertallet velger å kutte i denne posten.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over post 70 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i bevilgning til sivil samfunn reverseres i sin helhet.

POST 71 TILSKUDD TIL OPPLYSNINGSARBEID, KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at forslaget til bevilgning for 2014 reduseres med 10 mill. kroner til 91 mill. kroner som er på nivå med saldert budsjett for 2013. Formålet med bevilgningen vil fortsatt være å bidra til demokratisk deltakelse og fremme kritisk debatt om utviklingspolitiske temaer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Prop. 1 S (2013–2014), og opprettholder dette forslaget.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over post 71 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i bevilgning til tilskudd til opplysningsarbeid reverseres i sin helhet.

POST 72 DEMOKRATISTØTTE/PARTIER, KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår at posten utgår og, som en følge, at bevilgningen på 8 mill. kroner utgår. Komiteen ser at ordningen har vært under endring gjennom de senere år og tar dette til etterretning. Komiteen ser samtidig viktigheten av at Utenriksdepartementet er med på å legge forholdene til rette for at det bidras til en demokratisk kultur i unge demokratier gjennom øvrige budsjettposter.

Komiteen viser til at politiske partier er sentrale institusjoner i et demokrati og at kapasitetsbygging gjennom kontakt med partier i andre land kan bidra til at de kan utvikle og styrke sin demokratiske virkemåte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til sine merknader til ordningen med demokratistøtte via partier under kap. 164.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk

Venstreparti viser til Prop. 1 S (2013–2014), og opprettholder dette forslaget.

POST 73 KULTUR, KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at forslaget til bevilgning for 2014 reduseres med 20 mill. kroner, til 89 mill. kroner. Komiteen merker seg at regjeringen fremdeles vil prioritere å bidra til sterke og demokratiske sivilsamfunn i land i sør gjennom mobilisering av og støtte til frivillige organisasjoner og aktører. Støtte skal gis i samsvar med utviklingspolitiske mål som blant annet likestilling og unges rett til utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at kultursamarbeidet i utviklingspolitikken skal styrke kultursektoren i utviklingsland med utgangspunkt i kultur som en selvstendig verdi og kulturens bidrag til å redusere fattigdom og ulikhet. Politikken skal styrke de universelle menneskerettighetene, som omfatter retten til fritt å delta i samfunnets kulturelle liv, til å nyte kunst og til beskyttelse av de åndelige og materielle interesser som er resultat av kunstnerisk virke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter forslaget i Prop. 1 S (2013–2014) som ble fremmet av den rød-grønne regjeringen.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over post 73 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i bevilgning til kultur halveres.

Kap. 161 Næringsutvikling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	486 500 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	499 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	526 500 000

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at kap. 161 Næringsutvikling økes med 65 mill. kroner fordelt med 15 mill. kroner til post 70 og 50 mill. kroner for-

delt på post 75 og 95 som er NORFUNDS virksomhet. Flertallet er glad for denne påplussingen og er enig med regjeringens begrunnelse for påplussingen. I kampen mot fattigdom er det avgjørende at det skapes lønnsomme arbeidsplasser i utviklingsland.

Komiteen mener at næringsutvikling og handel er viktig for vekst i utviklingsland. I tillegg ønsker en gjennom ulike støttetiltak også å bidra til å styrke institusjonell og fysisk infrastruktur og utvikle kompetanse. Komiteen understreker at det er fattigdomsbekjempelse og varig økonomisk vekst i utviklingsland som er formålet med bevilgningene.

Komiteen sier seg enig i at det er sektorer hvor Norge har særlig kompetanse som gis prioritet, f. eks. fornybar energi, miljørelatert teknologi, landbruk, skogbruk og maritim og marin virksomhet. Komiteen vil videre peke på at det i strategiene for næringsutvikling må tas særlig hensyn til verdens matkrise. Økt matsikkerhet bør være et av utviklingspolitikkenes viktigste mål.

Komiteen mener at investeringer og næringsutvikling er en helt nødvendig forutsetning for at fattige land skal kunne skape varig utvikling. Økonomisk vekst og privat næringsliv er nødvendig for å redusere fattigdom og skape demokrati og en levedyktig statsmakt. Slik vekst kan i liten grad skapes utenfra, men internasjonale aktører og bistandsyttere kan bidra, ikke minst gjennom å legge til rette for investeringer gjennom kapasitetsbygging. Det er fortsatt for mange politiske institusjonelle, praktiske og logistiske hindringer i veien for at utviklingsland får utnyttet sitt kommersielle potensial. Landbruk er en sektor hvor dette er særlig merkbart.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at det i tillegg til høye tollmurer i rike land først og fremst er praktiske og logistiske forhold som hindrer økt eksport av landbruksprodukter fra de fattigste landene. Flertallet ønsker derfor å styrke evnen til veterinær- og kvalitetskontroll i de minst utviklede landene, for å bidra til å øke deres evne til å eksportere.

Flertallet viser til at selvstendig næringsliv har bidratt til at milliarder av mennesker har arbeidet seg ut av fattigdom i løpet av de siste tiårene. Rapporten Economic Freedom of the World 2013 (EFW) viser at land som institusjonelt legger opp til en politikk basert på økonomisk frihet oppnår høyere økonomisk vekst, høyere inntektsnivå og en raskere reduksjon i fattighedsrater.

Kap. 162 Overgangsbistand (gap)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	420 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	286 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	246 000 000

Komiteen viser til at overgangsbistanden brukes i situasjoner der den akutte krise- og nødssituasjonen er over, men hvor befolkningen ennå ikke kan hjelpe seg selv, eller i påvente av at mer langsiktig bistand etableres. Komiteen peker på at overgangsbistand skal være et fleksibelt virkemiddel som hurtig kan anvendes etter voldelige konflikter eller naturkatastrofer. Komiteen vil understreke betydningen av å ha midler til disposisjon som kan benyttes på kort varsel og som kan settes inn der behovet er størst. Støtte til tidlig gjenoppbygging etter krig eller naturkatastrofer samt hjelp til å fremme kvinners rettigheter og til å bistå ofre for seksualisert vold er viktige mål for satsingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til sin generelle merknad om budsjettmessige omprioriteringer.

Komiteens medlem fra Venstre viser til forslaget i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) om å redusere bevilgningen med 40 mill. kroner. Dette medlem merker seg omtalen i proposisjonen om at en slik reduksjon vil innebære «strammere prioriteringer» og at støtte over posten særlig skal sees i sammenheng med støtte som gis over andre poster på bistandsbudsjettet, særlig regionbevilgninger.

Dette medlem stiller seg åpen for å diskutere prioriteringene innenfor overgangsbistand, men mener at dette er avgjørelser som behøver mer omfattende drøftinger.

Dette medlem viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over kap. 162 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i bevilgning til overgangsbistand reverseres i sin helhet.

Kap. 163 Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	3 150 700 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	3 260 400 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	3 260 400 000

Komiteen viser til at humanitær hjelp, fredsbygging og menneskerettigheter står sentralt i norsk utenriks- og utviklingspolitikk. Å redde enkeltmenneskers liv, lindre nød, og sikre menneskelig verdighet er selve kjernen i humanitær innsats.

Komiteen har merket seg at bevilgningene skal bidra til at mennesker i nød får hjelp og beskyttelse det være seg som følge av krig, naturkatastrofer eller andre forhold som skaper humanitære kriser. Komiteen mener det er positivt at bevilgningen til nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter er økt med 109,7 mill. kroner fra statsbudsjettet for 2013.

Komiteen viser særlig til det økende omfang av naturkatastrofer og de humanitære kriser som oppstår i kjølvannet av disse. Komiteen vil på den bakgrunn understreke betydningen av å styrke den internasjonale beredskapen ved slike naturkatastrofer og vise til viktigheten av arbeidet med forebygging av de humanitære konsekvenser av slike naturkatastrofer.

Komiteen viser til betydningen av innsatsen for å styrke menneskerettighetene. Støtte til aktive menneskerettighetsforkjempere, til kampen for ytringsfrihet, til innsats for barn og unge, til styrking av rettsstaten, til kamp mot dødsstraff og forfølgelse av minoriteter, bedring av urfolks situasjon og arbeidet mot diskriminering er viktige satsingsområder. Komiteen vil spesielt peke på det viktige arbeidet FNs Høykommissær for menneskerettigheter OHCHR gjør på dette området.

Komiteen vil bemerke behovet for et fortsatt sterkt fokus på menneskerettigheter generelt i norsk utviklingspolitikk og på viktigheten av demokratisering og utdanning særlig for jenter, som drivkraft for vekst og fattigdomsbekjempelse.

Komiteen er glad for at det er enighet om at Norge skal finansiere tiltak for utviste studentaktivister fra utviklingsland slik at disse får videreført sine studier i Norge.

Kap. 164 Fred, forsoning og demokrati

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	1 558 200 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	1 554 400 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	1 509 400 000

Komiteen er enig i at norsk utenrikspolitikk skal være med på å bidra til internasjonal fred og sikkerhet. Komiteen merker seg at oppfølgingen av sikkerhetsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet prioriteres, slik at kjønns- og likestillingsperspektivet ivaretas som et tverrgående hensyn og støtter at man skal legge vekt på tiltak for å fremme kvin-

ners rolle og deltakelse i freds- og forsoningsprosesser og i sikkerhetssektoren.

Komiteen peker på at spredning av masseødeleggelsesvåpen og faren for en atomopprustning er en av vår tids største trusler. Norges mål er en verden fri for kjernevåpen og andre masseødeleggelsesvåpen. Norge skal derfor spille en pådriverrolle for ikke-spredning, rustningskontroll og nedrustning. Komiteen vil understreke viktigheten av å arbeide for nedrustning og ikke-spredning av både kjemiske våpen, biologiske våpen og atomvåpen. Komiteen peker på at arbeidet for å avskaffe atomvåpen er viktig også fordi det kan oppstå irreversible skader på miljøet ved utvikling, testing, bruk og destruksjon av atomvåpen.

Komiteen peker på at frivillige organisasjoner og forskningsnettverk over hele verden har en viktig funksjon i å skape oppmerksomhet, engasjement og kunnskap om nedrustning og ikke-spredning. Komiteen peker på at det er viktig å styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner, forskningsmiljøer og andre som arbeider med fred og konfliktløsning.

Komiteen viser til at FN er den viktigste internasjonale organisasjonen i arbeidet for å skape en fredeligere verden. Komiteen støtter arbeidet for å styrke utviklingslandenes selvstendige kompetanse på nedrustningsspørsmål, samt styrke kapasiteten i FN-systemet for å fremme arbeidet for nedrustning og ikke-spredning som bidrag til utvikling. Komiteen vil også understreke at konflikters regionale trekk gjør at også andre organisasjoner, som Den europeiske Union (EU), Den Afrikanske Union (AU), Europarådet, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), samt NATO spiller viktige roller i freds-, forsonings og demokratiarbeidet.

Komiteen er enig i at det overordnede målet for innsatsen på Balkan er varig stabilitet og demokratisk utvikling. Komiteen har merket seg den relativt positive utviklingen i regionen, og at bistanden i 2014 kan reduseres noe som konsekvens av utviklingen, i tråd med føringene i Meld. St. 17 (2010–2011). Komiteen er enig i at det prioriteres å gi støtte til demokratisk styresett og institusjonsutvikling.

Komiteen viser til viktigheten av å følge opp Oslo-konferansens perspektiv om humanitære konsekvenser av kjernevåpen og arbeidet i Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA).

Komiteen mener ordningen med demokratistøtte via partier bør vurderes sammen med andre demokratiltak i utviklingsland under kap. 164 post 70, og forutsetter at støtten til slik demokratibistand videreføres på uendret nivå i 2014 inntil nyordningen er evaluert og det deretter tas endelig stilling til videreføring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at ordningen med demokratistøtte via partier ble evaluert og deretter lagt om til en ny ordning fra 2011. Flertallet mener det er naturlig at den nye ordningen nå blir gjenstand for en evaluering for å se om den fungerer etter forutsetningene. Flertallet er enig med regjeringen i at det ikke lenger skal være en egen budsjettpost for slik støtte under kap. 160 post 72.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til sine merknader under kap. 160 post 72 om demokratistøtte via partier og tar til etterretning at flertallet velger å overføre ordningen til kap. 164. Disse medlemmer forutsetter at avsatt beløp på 8 mill. kroner stilles til disposisjon for formålet under denne posten i 2014.

Komiteens medlem fra Venstre merker seg forslaget i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) om å redusere bevilgningen over post 72 hvis formål blant annet er å finansiere innsats for utvikling, nedrustning og ikke-spredning, herunder oppfølging av Oslo-konferansen om humanitære konsekvenser av kjernevåpen. Dette medlem mener dette fortsatt må være svært viktige innsatsområder for Norge, jf. merknader over, og viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over post 72 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i bevilgning reverseres i sin helhet.

Dette medlem vil understreke at en andel av bevilgningen på denne posten bør gå til aktører i det sivile samfunn som arbeider for implementering av ATT samt støtte til mindre ressurssterke stater som ønsker assistanse for å gjennomføre en robust implementering av avtalen.

Kap. 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013 ...	871 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014) ...	1 076 900 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014) ...	1 076 900 000

Komiteen vil understreke at satsing på kunnskaps- og kapasitetsutvikling en avgjørende forutsetning for en bærekraftig utvikling. Komiteen viser til at bevilgningene som belastes over dette kapitlet skal dekke kunnskaps- og kapasitetsutvikling i sør, kunnskapsutvikling om utviklingsrelaterte spørsmål i Norge og Norden, utviklings samarbeid, samt faglig

styrking og kvalitetssikring. Etter komiteens mening er dette fortsatt viktige elementer i norsk utviklingspolitikk.

Komiteen vil særlig understreke betydningen av å styrke høyere utdanning og forskning gjennom kapasitetsutvikling i sør, og har merket seg proposisjonens omtale av NORHED og kvotestipendordningen.

Komiteen viser til den tidligere vedtatte byggingen av nytt forskningsskip, og ser dette som svært viktig med tanke på å innhente informasjon om marine ressurser, miljø og klima, samt bidra til økobasert fiskeriforvaltning på Afrikas kyst.

Komiteen merker seg at Norad har gjennomført seks evalueringer og fire studier i 2012, i tillegg til å ha medvirket til ti andre evalueringer under Verdensbanken og UNDP. Komiteen legger til grunn at evalueringene følges opp.

Kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	4 597 942 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	4 694 900 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	1 536 835 000

POST 71 INTERNASJONALE PROSESSER OG KONVENSJONER MV., KAN OVERFØRES

Komiteen merker seg at etterspørselen etter støtte til tiltak som bevilges på posten har gått ned, noe som innebærer at bevilgningsforslaget for 2014 reduseres med 10 mill. kroner, til 23 mill. kroner.

POST 74 FORNYBAR ENERGI, KAN OVERFØRES

Komiteen noterer at forslaget til bevilgning for 2014 reduseres med 163,7 mill. kroner, til 1 300,3 mill. kroner. Komiteen oppfatter at bevilgningen fortsatt vil innebære en betydelig norsk innsats for økt tilgang til fornybar energi og energieffektivisering i utviklingsland.

Komiteen viser til at det er et mål å bidra til å sikre tilgang til elektrisitet for de 1,3 milliarder menneskene som fortsatt mangler det. Samtidig er det viktig at denne tilgangen i økende grad kommer fra fornybare kilder slik at vi bedre kan møte de globale klimautfordringene.

Komiteen vil understreke at norsk støtte til programmet Energy+, til fornybar energi, strømmnett og kapasitetsutbygging med videre, er viktige bidrag i denne sammenheng.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til sin generelle merknad om budsjettmessige omprioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti går imot forslaget om å kutte 163,7 mill. kroner under denne posten.

Kap. 167 Flykningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	1 270 658 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	1 564 419 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	2 101 047 000

Komiteen viser til at etter OECD/DACs retningslinjer kan visse flykningutgifter knyttet til opphold i Norge og tilbakevending til sine hjemland klassifiseres som offisiell utviklingshjelp (ODA). Posten omfatter også enkelte utgifter knyttet til reintegrering i opprinnelsesland, herunder finansiering av omsorgstilbud for enslige, mindreårige asylsøkere. Komiteen viser for øvrig til at tiltakene administrativt ligger under hhv. Justis- og beredskapsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Komiteen noterer seg at post 21 ved vedtak av Innst. 2 S (finansinnstillingen) den 26. november 2013 er økt med 9,765 mill. kroner i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, finner det på bakgrunn av de nye utgiftsanslag som Stortinget er informert om gjennom Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014), nødvendig å øke bevilgningen til flykningiltak i Norge. Flertallet foreslår dessuten å øke bevilgningen på dette kapittel med 9,765 mill. kroner i forhold til Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) for å sikre inndekning for ODA-godkjente utgifter knyttet til integrering av enslige, mindreårige asylsøkere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, merker seg at i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) fra den nye regjeringen er anslaget over asylsøkere økt, mens den spesielle kvoten for Syria-flykninger er redusert fra 1 000 til 500 plasser. På tross av den sistnevnte reduksjon er prognosen for de samlede, ODA-godkjente utgifter til flykningiltak i

Norge økt med 536,6 mill. kroner ifølge Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Dette flertall vil påpeke at det er vanskelig å se hvordan denne utgiftsveksten er fordelt og begrunnet siden Tillegg 1 ikke har en tilsvarende oversikt som gis i Prop. 1 S (2013–2014).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at prognosen for antall asylsøkere og kvoteflyktninger i Prop. 1 S (2013–2014) tilsa at bistandsrammen ville bli belastet med vel 1 564 mill. kroner til inndekning av ODA-godkjente utgifter i denne forbindelse. Summen er under kap. 167 Flykningstiltak i Norge, i detalj spesifisert på nøyaktig beløp for de aktuelle poster Justisdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet som skulle få refundert utgifter fra bistandsbevilgningen.

Disse medlemmer mener det er viktig at Stortinget gis tilstrekkelig informasjon for sin behandling av saken, ikke minst fordi denne utgiftsøkning på godt over en halv mrd. kroner innenfor bistandsrammen i praksis tvinger fram betydelige reduksjoner på en rekke poster i forhold til forslaget i Prop. 1 S (2013–2014) om neste års bistand til utviklingsland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen gjør mindre for å møte den humanitære katastrofen i Syria og foreslår å redusere den ekstra kvoten på 1 000 plasser til overføringsflyktninger fra Syria som Norge har tilbudt å ta imot, med 500 plasser. Disse medlemmer fastholder forslaget om en tilleggskvote på 1 000 personer.

Komiteens medlem fra Venstre vil understreke sin skepsis til praksisen med at flykningstiltak i Norge godkjennes som utviklingshjelp (ODA). Dette medlem er kjent med at dette er i tråd med OECDs retningslinjer og en innarbeidet budsjetteknikk, men vil advare mot en utvikling der Norge fremstår som ledende i å utgiftsføre innenlands flykningstiltak som bistand. Dette medlem vil ønske en fornyet debatt om denne praksisen velkommen. Dette medlem har som utgangspunkt at bistandsbudsjettet ideelt sett bør forbeholdes reelle bistandstiltak. Dette medlem mener således at det f.eks. er tvilsomt å inkludere utgifter knyttet til økt antall asylsøkere i beregningen av gradopptak av bistandsmålet – selv om dette er ODA-godkjent.

Kap. 168 Kvinner og likestilling

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	307 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	313 500 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	313 500 000

Komiteen viser til at kvinner og likestilling er et satsingsområde i norsk utviklingspolitikk.

Komiteen registrerer at bevilgningen i denne posten hovedsakelig skal benyttes til formål som ikke naturlig faller inn under andre bevilgninger.

Komiteen har merket seg den to-årige handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken fra 2013, der Norge skal videreføre sin aktive internasjonale pådriverrolle, og gjennom politisk lederskap, diplomati og økonomisk støtte bidra til en robust global konsensus om kvinners rettigheter. Viktige innsatsområder er kvinners politiske og økonomiske rettigheter, seksuell og reproduktiv helse og arbeid for å forhindre vold mot kvinner.

Komiteen viser til at i tillegg til å være direkte tiltenkt jenter og kvinner, kan bevilgningen også benyttes til tiltak rettet mot gutter og menn for å påvirke holdninger og handlingsmønster. I et likestillingsperspektiv vil komiteen også understreke betydningen av at utviklingspolitikken fremmer demokratiutvikling, utdanning, vekst og fattigdomsbekjempelse.

Komiteen har merket seg at det fortsatt skal legges vekt på å ivareta likestillingshensynet i arbeidet med miljø/klima, olje, energi og næringsliv, fred og forsoning og mødre- og barnehelse.

Kap. 169 Global helse- og vaksineinitiativ

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	2 435 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	2 765 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	2 765 000 000

Komiteen viser til at Norge har en internasjonal lederrolle i arbeidet for global helse og de helserelaterte tusenårsmålene. Komiteen vil understreke betydningen av at denne norske innsatsen fortsatt både prioriteres og styrkes da tusenårsålet om barne- og mødre/dødelighet er et av de målene vi er lengst fra å nå.

Komiteen vil peke på betydningen av tilgang på medisiner i utviklingsland og støtter satsingen på FNs kommisjon for livsviktige medisiner for kvinner og barn. Komiteen merker seg også med tilfreds-

het at støtte til mødrehelseinitiativet «Saving Mothers Giving Life» vil bli prioritert.

Den globale vaksinealliansen (GAVI) gjør en formidabel innsats og bidrar til å gi barn i fattige land et fullverdig vaksinetilbud.

Komiteen er opptatt av at GAVI over tid legger vekt på å utvide vaksinetilbudet slik at flest mulig barn kan nås, og at sykdommer dermed etter hvert kan utryddes.

Komiteen har merket seg at det foreslås en betydelig økning til vaksine og helse på post 70 Helse og Vaksine, fra 1 690 000 000 kroner i 2013 til 1 885 000 000 kroner i 2014 og støtter forslaget.

Komiteen viser også til at forskning og produktutvikling er viktig for å utvikle trygge og effektive vaksiner. Likeledes er tiltak for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og familieplanlegging viktige satsingsområder i arbeidet for å bedre den globale helse. Det er et viktig mål å øke tilgangen til kvalitetsprodukter for å behandle, diagnostisere og forebygge hiv og aids, tuberkulose og malaria i utviklingsland.

Det globale fondet for aids, tuberkulose og malaria (GFATM) arbeider for å behandle og hindre spredning av fatale sykdommer. Komiteen viser til GFATMs mål om å gi 7,3 millioner mennesker hivbehandling, 21 millioner tuberkulosebehandling og om å distribuere 360 millioner malarianett frem mot 2016 og bidra til en verden fri for hiv og aids, tuberkulose og bidra til bedre helse for alle. Komiteen vil understreke betydningen av at Norge støtter opp om og bidrar i dette arbeidet.

Komiteen vil også signalisere anerkjennelse av sivilsamfunnsorganisasjonenes bidrag til det globale helsearbeidet, og ser det som viktig.

Kap. 170 FN-organisasjoner mv.

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	4 478 500 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	4 546 800 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	4 411 800 000

Komiteen viser til forslaget til bevilgning til FN-organisasjonene for 2014 på totalt 4 411 800 kroner, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Dette innebærer en reduksjon på kap. 170 med i alt 135 mill. kroner i forhold til Gul bok 2014, fordelt på flere poster. Komiteen merker seg at Norge forblir en av de største økonomiske bidragsyterne til FN, både absolutt og relativt.

Komiteen er bekymret for den generelle tendens som innebærer at kjernebidragenes andel av FN-organisasjonenes totale budsjett viser en nedadgående retning. Likevel øker den samlede finansier-

ing av FNs utviklingsaktiviteter, men komiteen understreker at en solid kjernefinansiering av FN er en forutsetning for at organisasjonen kan drives effektivt og planmessig.

Komiteen mener også at en robust kjernefinansiering er en forutsetning for at FN kan være operativ i de mange tilfeller som krever handling i krise- og nødstilfeller.

Komiteen peker på at Norge har en fundamental interesse av en global rettsorden, der rett går foran makt og der forhold mellom stater reguleres gjennom forpliktende normer, konvensjoner og lover. FNs normgivende funksjon gir FN-systemet en nøkkelrolle i å ivareta og fremme den internasjonale rettsordenen og dermed fremme av fred og menneskerettigheter. FN er en viktig politisk arena for Norge, og genererer og sprer kunnskap som danner grunnlag for nasjonal og internasjonal politikk. FN er en viktig partner i utvikling, statsbygging og global krisehåndtering som står i en særstilling blant internasjonale organisasjoner ved den legitimitet som følger av et nær universelt medlemskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, støtter arbeidet for å forenkle og forbedre forvaltningen av de norske bidrag til FN, gjennom å begrense antall enkeltaktører og mottakerorganisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret over omfanget av reduksjonene i bevilgningene til FN-organisasjonene for 2014 som det blir lagt opp til i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Komiteen understreker viktigheten av at FNs ulike organisasjoner samlet og hver for seg ivaretar sine kjerneoppgaver og utfører sine oppgaver på en effektiv, velkoordinert og kompetent måte.

Komiteen viser til at det i organisasjonen er store ulikheter knyttet til resultat og effektivitet. Derfor er det komiteens oppfatning at FNs evne til kontinuerlig effektivitet og resultater må styrkes. Komiteen forutsetter derfor at Norge er pådriver i arbeidet med å utvikle FN i effektivitetssammenheng.

Komiteen ser positivt på at de tunge FN-organisasjonene UNDP, UNFPA og UNICEF arbeider for å harmonisere budsjettene i 2014, og anser at dette kan bidra til å skape bedre effekt av organisasjonenes samlede innsats.

Det er etter komiteens mening behov for systematisk oppfølging av evalueringer av FN-organisasjonenes innsats med omprioriteringer og klare bud-

sjettmessige konsekvenser for de organisasjonene som vurderes som lite effektive og målbevisste. Slike evalueringer, med påfølgende budsjettkonsekvenser, bør gjøres i tett samarbeid med andre donorland.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til at 50 mill. kroner av reduksjonen i forhold til Gul bok 2014, omdisponeres og plusses på kap. 171 post 70 og 72. Flertallet viser til sin hovedmerknad og peker på at det er et sterkt behov for å sikre at norsk støtte til multilaterale organisasjoner blir brukt effektivt og til støtte for viktige norske mål for utviklingspolitikken.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti understreker behovet for omfattende innsats fra Verdens matvareprogram (WFP), blant annet sett i lys av situasjonen på Filippinene. Disse medlemmer vil også fremheve behovet for å sikre tilfredsstillende bevilgninger til UNESCO – hvis driftsbudsjett er betydelig redusert som en følge av USAs reduserte overføringer etter at de palestinske selvstyremyndighetene ble tatt opp som medlem.

Komiteens medlem fra Venstre viser til Venstres primære standpunkt vedrørende bevilgningen over kap. 170 slik dette fremkommer av Venstres alternative statsbudsjett, hvor regjeringens foreslåtte reduksjon i regionbevilgningen til FN-organisjoner mv. halveres.

Dette medlem er enig i at FN har behov for reformer, men vil advare mot det som kan oppfattes som demonstrative nedjusteringer av bevilgningsambisjoner.

Kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	2 146 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	2 284 500 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	2 334 500 000

Komiteen viser til at utviklingsbankene er både viktige finansieringskilder, kompetente rådgivere og sentrale aktører i utviklingsdebatten. Komiteen har merket seg at den norske samfinansieringsstøtten til Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene brukes strategisk for å påvirke og utvikle bankenes politikk og operasjoner i tråd med norske utviklingspolitiske prioriteringer.

Komiteen vil spesielt understreke Verdensbanken og de regionale utviklingsbankenes innsats

for å bekjempe fattigdom og peker blant annet på at Verdensbankens fond for de fattigste landene (IDA) det siste tiåret har bidratt til å gi over 100 millioner barn muligheten til å gå på skole.

Komiteen har notert seg at regjeringen Solberg i sin politiske plattform varsler økt norsk innsats for at alle skal få tilgang til utdanning. Komiteen er enig i at utdanningsbistanden trappes opp i årene framover og mener Norges overføringer over kap. 171 post 72, til finansiering av Verdensbankens bidrag til «Global Partnership for Education» bør inngå i denne opptrappingen.

Komiteen viser til at de pågående forhandlingene om IDA17 først avsluttes formelt i desember og registrerer at de har utviklet seg positivt ut fra norske posisjoner og prioriteringer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ser med velvilje på det arbeid som gjøres gjennom Verdensbanken og er innstilt på å vurdere behov for omprioriteringer og eller påplussinger på denne posten i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Komiteens medlem fra Venstre vil i denne forbindelse særlig understreke behovet for en forsterket satsing på jenters utdanning i fattige land. Dette medlem mener det er viktig at man også sikrer øremerkede midler til arbeid som understøtter jenters utdanning, blant annet via UNICEF, og at utdanning for barn med nedsatt funksjonsevne løftes frem som et av flere prioriterte områder.

Dette medlem ser det for øvrig som naturlig at man i størst mulig grad søker å synliggjøre hvordan personer med nedsatt funksjonsevne tilgodesees i ulike bistands- og utviklingsprosjekter. Dette medlem ser det som naturlig at funksjonshemmedes menneskerettigheter blir et av flere prioriterte områder i norsk utviklingspolitikk, og at Norge tar et internasjonalt lederskap på dette området.

Kap. 172 Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	292 000 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	250 000 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	250 000 000

Komiteen viser til Prop. 1 S (2013–2014) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Komiteen viser til at Norge i flere år har arbeidet for at gjeldsbyrden til dei fattigaste og mest gjeldstynge landa skal ned på eit handterbart nivå og at frigjorte betalingsplikter blir omdisponerte til utviklingsfremjande og fattig-

domsreducerende tiltak. Komiteen viser til at internasjonal økonomisk uro dei siste åra har forsterka behovet for å vere ansvarlege långivarar og for å styrke fattige land sin kapasitet til å drive ansvarleg gjeldshandtering og makroøkonomisk politikk.

Kap. 480 Svalbardbudsjettet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	145 738 000
Forslag Prop. 1 S (2013–2014)	323 245 000
Forslag Prop. 1 S med Tillegg 1 (2013–2014)	322 955 000

Komiteen viser til sine merknader til Prop. 1 S (2013–2014) Svalbardbudsjettet for budsjettåret 2014.

3. Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8 (Forsvar)

90-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over budsjettkapitler og poster i rammeområde 8

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
Utgifter i hele kroner			
<i>Forsvarsdepartementet</i>			
1700		Forsvarsdepartementet	407 461 000
	1	Driftsutgifter	376 287 000
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	31 174 000
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4 787 571 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 034 794 000
	46	Ekstraordinært vedlikehold, <i>kan overføres</i>	164 366 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 588 411 000
1716		Forsvarets forskningsinstitutt	180 600 000
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	180 600 000
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet	606 016 000
	1	Driftsutgifter	254 421 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i>	6 330 000
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	71 865 000
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	273 400 000
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	3 872 711 000
	1	Driftsutgifter	3 872 711 000
1721		Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker	32 363 000
	1	Driftsutgifter	32 363 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	198 466 000
	1	Driftsutgifter	198 466 000
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	2 155 156 000
	1	Driftsutgifter	2 013 488 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	135 875 000
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	5 793 000
1731		Hæren	5 240 804 000
	1	Driftsutgifter	5 240 804 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
1732		Sjøforsvaret	3 427 384 000
	1	Driftsutgifter	3 427 384 000
1733		Luftforsvaret	4 403 498 000
	1	Driftsutgifter	4 403 498 000
1734		Heimevernet	1 190 838 000
	1	Driftsutgifter	1 190 838 000
1735		Etterretningstjenesten	1 145 733 000
	21	Spesielle driftsutgifter.....	1 145 733 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	2 087 765 000
	1	Driftsutgifter	2 087 765 000
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	9 078 555 000
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 017 568 000
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	38 302 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	7 908 100 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	26 500 000
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	88 085 000
1761		Nye kampfly med baseløsning	1 202 341 000
	1	Driftsutgifter	83 257 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	966 182 000
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	152 902 000
1790		Kystvakten	1 028 239 000
	1	Driftsutgifter	1 028 239 000
1791		Redningshelikoptertjenesten	857 541 000
	1	Driftsutgifter	857 541 000
1792		Norske styrker i utlandet	851 525 000
	1	Driftsutgifter	851 525 000
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål	270 719 000
	1	Driftsutgifter	268 307 000
	72	Overføringer til andre	2 412 000
		Sum utgifter rammeområde 8	43 025 286 000

Inntekter i hele kroner

Inntekter under departementene

4700		Forsvarsdepartementet	2 246 000
	1	Driftsinntekter.....	2 246 000
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg	4 049 754 000
	1	Driftsinntekter.....	3 882 404 000
	47	Salg av eiendom.....	167 350 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S med Tillegg 1
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet	750 000
	1	Driftsinntekter.....	750 000
4720		Felles ledelse og kommandoapparat	67 925 000
	1	Driftsinntekter.....	67 925 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	4 868 000
	1	Driftsinntekter.....	4 868 000
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben	55 134 000
	1	Driftsinntekter.....	55 134 000
4731		Hæren	62 998 000
	1	Driftsinntekter.....	62 998 000
4732		Sjøforsvaret	51 904 000
	1	Driftsinntekter.....	51 904 000
4733		Luftforsvaret	175 133 000
	1	Driftsinntekter.....	175 133 000
4734		Heimevernet	5 747 000
	1	Driftsinntekter.....	5 747 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon.....	130 384 000
	1	Driftsinntekter.....	130 384 000
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	27 535 000
	1	Driftsinntekter.....	1 035 000
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	26 500 000
4790		Kystvakten.....	1 031 000
	1	Driftsinntekter.....	1 031 000
4791		Redningshelikoptertjenesten	794 292 000
	1	Driftsinntekter.....	794 292 000
4792		Norske styrker i utlandet	10 368 000
	1	Driftsinntekter.....	10 368 000
4795		Kulturelle og allmenntilgode formål.....	9 256 000
	1	Driftsinntekter.....	9 256 000
4799		Militære bøter	500 000
	86	Militære bøter	500 000
		Sum inntekter rammeområde 8	5 449 825 000
		Netto rammeområde 8	37 575 461 000

3.1 Sammendrag

Regjeringen Solberg la 8. november frem Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) med endringer av forrige regjeringens budsjettforslag i Prop. 1 S (2013–2014). Det foreslås endringer i kapitlene 1700, 1719, 1725, 1734 og 1790. Endringene er nærmere beskrevet i tilleggsproposisjonen.

Ved vedtak i Stortinget 26. november 2013 er netto utgiftsramme for rammeområde 8 endelig fast-

satt til kr 37 579 261 000, jf. Innst. 2 S (2013–2014). De fremsatte bevilgningsforslag i innstillingen bygger på denne rammen, jf. Stortingets forretningsorden § 43. Stortingets behandling av Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012) viser at det er bred enighet om hovedlinjene i norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. 2013 er det første året i den nye langtidsplanen for Forsvaret (Innst. 388 S (2011–2012)).

3.1.1 Omtale av særlige tema

I proposisjonens del III gis det en omtale av følgende tema:

- Informasjonssaker
- Sektorovergrepene miljøvernpolitikk
- Oppfølging av § 1a i likestillingsloven
- NATOs vurdering av Norge – resultatmåling
- Lederes ansettelsesvilkår i heleide statlige foretak under Forsvarsdepartementet

Det vises også til proposisjonens fem vedlegg vedrørende:

- Ordninger tilknyttet verneplikten
- Standardiserte nøkkeltall for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter – Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)
- Budsjettstatistikk for perioden 2011–2014
- Nøkkeltall for perioden 2011–2014
- Forsvarets fremtidige styrkestruktur

3.2 Komiteens alminnelige merknader – rammeområde 8

Komiteen vil understreke betydningen av at Norge har et moderne og leveringsdyktig forsvar med høy operativ evne. Forsvaret skal utgjøre en krigsforebyggende terskel og ivareta et bredt spekter av oppgaver nasjonalt og internasjonalt. Norge skal være en aktiv, konstruktiv og troverdig alliert, og skal vise evne og vilje til å ivareta vår egen sikkerhet, bidra til våre alliertes sikkerhet, samt sikkerheten og stabiliteten i våre nærområder. Komiteen vil anerkjenne den store innsatsen Forsvarets personell gjør i tjeneste både hjemme og ute.

Personellet gjennomfører krevende oppdrag med engasjement og høy grad av profesjonalitet. Komiteen merker seg at norske styrker nyter stor respekt internasjonalt.

Komiteen viser til at langsiktig satsing på forsvarssektoren, kombinert med omfattende omstilling og modernisering, har resultert i at Forsvaret i dag er et relevant sikkerhetspolitisk instrument som bidrar til å ivareta norske interesser og verdier både nasjonalt og internasjonalt. Den nye langtidsplanen for forsvarssektoren ble behandlet i Stortinget 14. juni 2012, jf. Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012) Et forsvar for vår tid. Langtidsplanen hviler på en nøktern og stram økonomisk ramme, og en rekke viktige forutsetninger.

Komiteen viser til at den globale finanskrisen fortsatt påvirker samarbeidet i NATO. Flere land i alliansen kutter sine forsvarsbudsjetter, og byrdefordelingen mellom USA og alliansens øvrige medlemmer må forbedres. Komiteen vil vise til at Norge

prioriterer å modernisere og videreutvikle sine militære kapasiteter slik at Forsvaret kan levere bidrag av høy kvalitet hjemme så vel som ute. Storting og regjering har fulgt opp vedtatte planer med nødvendige forslag til bevilgninger og har økt forsvarsbudsjettene i en tid hvor de fleste allierte reduserer. Samlet sett er det norske forsvaret i en privilegert situasjon sammenlignet med mange andre land.

Komiteen viser til at fellesskapets midler skal forvaltes på en god og ansvarlig måte. Forsvarets utvikling må derfor være preget av fremsynthet, langsiktighet, forutsigbarhet og tilpasningsevne. Opprettholdelse av et robust og tidsriktig forsvar krever et vedvarende og målrettet fokus for å sikre at Forsvaret har evne til å utføre sine pålagte oppgaver på en effektiv og troverdig måte i fred, krise og krig.

Komiteen merker seg at den forsvarspolitiske hovedprioritering i 2014 er å følge opp gjeldende langtidsplan for forsvarssektoren for 2013–2016 i samsvar med Stortingets vedtak. Komiteen vil understreke det kontinuerlige arbeidet med å realisere langtidsplanens mål gjennom en reell styrking av operativ virksomhet og øvrige prioriterte områder.

Komiteen viser til at Forsvaret i 2014 fortsatt er engasjert i ISAF-operasjonen i Afghanistan, og at dette er et avgjørende år for å slutføre omleggingen av Norges militære bidrag i landet. Norge har samtidig personell også i andre internasjonale operasjoner, og komiteen vil understreke viktigheten av at arbeidet for å ivareta våre veteraner før, under og etter tjeneste følges opp med full kraft.

Komiteen mener det er svært viktig at arbeidet med kompetansereformen i forsvarssektoren videreføres i 2014 med full tyngde, basert på Stortingets behandling av Innst. 384 S (2012–2013) til Meld. St. 14 (2012–2013) Kompetanse for en ny tid.

Sentralt står fortsatt utvikling av Forsvaret i tråd med målene i inneværende langtidsplan om reell balanse mellom ressurser, struktur og oppgaver. Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, er fornøyd med at regjeringen vil vurdere behovet for nødvendige strukturtilpasninger, økte ressurser og ytterligere moderniserings- og reformtiltak i sektoren som en del av den kontinuerlige langtidsplanleggingen og arbeidet med å skape reell balanse mellom oppgaver og ressurser i sin helhet. Flertallet er kjent med at dette også inkluderer en gjennomgang av forutsetninger og beslutningsunderlag i den gjeldende langtidsplanen. Flertallet støtter dette, og forutsetter at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer som krever fornyet behandling i Stortinget.

3.2.1 Hovedprioritering og primærstandpunkt for de ulike fraksjonene – rammeområde 8

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig folkeparti og Venstre, støtter det fremforhandlede forslag mellom regjeringen og partiene Kristelig Folkeparti og Venstre, om at netto ramme for rammeområde 8 settes til 37 579 261 000 kroner, som er en reell økning på 17,7 mill. kroner fra Prop. 1 S (2013–2014) til forrige regjering.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, er fornøyd med at regjeringen starter arbeidet med å lukke avstanden mellom retorikk og realitet sammenlignet med den rød-grønne regjeringens budsjettforslag. Dette flertallet har merket seg at regjeringen gjennom regjeringsplattformens målsettinger vil utvikle et sterkt og moderne forsvar med evne til å løse nasjonale oppgaver og bidra effektivt i alliert og internasjonalt samarbeid for sikkerhet og fred. Videre at maktbruk eller trussel om maktbruk mot Norge ikke skal kunne gi avgjørende innflytelse på noen del av norsk politikk. Dette flertallet er positivt til at regjeringen vil sikre at Norge har et reelt terskelforsvar med robuste og fleksible operative avdelinger som kan håndtere skiftende utfordringer i lys av det til enhver tid gjeldende trusselbildet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre i behandlingen av finansinnstillingen primært foreslo å bevilge 37 344 761 000 kroner under rammeområde 8, noe som er 230 700 000 mindre enn det som følger av regjeringen Solbergs forslag i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Dette medlem viser til at Venstres helhetlige alternative statsbudsjett for 2014, jf. finansinnstillingen, tar utgangspunkt i budsjettforslaget fra den avgåtte regjeringen, jf. Prop. 1 S (2013–2014), samt den nye regjeringens tilleggsproposisjon, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014).

Dette medlem viser til at Venstres primære forslag til bevilgninger på ramme 8 ikke fikk flertall og følgelig ikke ble vedtatt ved behandlingen av finansinnstillingen. Dette medlem viser til at regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre har inngått en avtale om statsbudsjettet for 2014, noe som medfører at Venstre danner flertall med nevnte øvrige partier for de vedtatte rammene på statsbudsjettet for 2014. Venstres primære standpunkt, slik det fremgår av Venstres alternative statsbudsjett, er dog synliggjort i merknader til det enkelte kapittel og i generelle merknader i denne innstillingen.

Dette medlem vil på generelt grunnlag understreke at norsk sikkerhet best ivaretas gjennom

å bidra til fred, frihet og demokrati i flest mulig land, kombinert med reell vilje til en rettferdig internasjonal utvikling. Økt handel, samkvem, samarbeid og dialog er de beste virkemidlene for fred mellom ulike stater. NATO og det transatlantiske samarbeidet skal forbli hjørnesteiner i norsk sikkerhetspolitikk, samtidig som det forsvarspolitiske samarbeidet i Norden og med EU videreutvikles.

Dette medlem har som utgangspunkt at Norges ressursmessige rikdom og geopolitiske plassering krever både et selvstendig norsk forsvar og et forpliktende internasjonalt forsvarssamarbeid. Det er viktig at Norge er i stand til å hevde suverenitet, suverene rettigheter og utøve myndighet i norske områder.

Dette medlem viser til at gjeldende langtidsplan for Forsvaret ble behandlet av Stortinget våren 2012. Dette medlem viser til Venstres posisjoner til denne planen, slik disse fremkommer av debatt i Stortinget 14. juni 2012.

Dette medlem viser til at Venstres budsjettalternativ for 2014 ikke innebærer omfattende endringer av budsjettopplegget for rammeområde 8 i 2014, med unntak av noen få justeringer – hvorav økt salg av forsvarseiendom og en utsettelse i utstyrsanskaffelser og vedlikehold har størst budsjettmessig konsekvens. På sikt, dvs. i budsjettbehandlingene for 2015 og fremover, varsler dette medlem et sterkere fokus fra Venstres side på å sikre tilfredsstillende driftsvilkår for Forsvaret innenfor vedtatte rammer.

3.3 Komiteens merknader til de enkelte budsjettkapitler innen rammeområde 8 (Forsvar)

Kap. 1700–4700 Forsvarsdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 403 856 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 404 657 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 407 461 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 238 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 2 246 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 2 246 000

Komiteen registrerer at Forsvarsdepartementets driftsbudsjettramme for 2014 økes med 2,8 mill. kroner i forhold til det opprinnelige forslaget i Prop. 1 S (2013–2014). Komiteen merker seg at økningen knytter seg til tilbakeføring av midler vedrørende

stilling som forsvarsråd ved ambassaden i Madrid fra Utenriksdepartementets budsjetttramme.

Komiteen merker seg videre at tildelingen dekker Forsvarsdepartementets ordinære driftsutgifter som lønn og godtgjørelser, reiser i inn- og utland, representasjon, kompetanseoppbygging, utgifter til husleie, vedlikehold og drift av bygningsmassen. I tillegg dekker posten Forsvarsdepartementets utgifter til Norges delegasjon til NATO, departementets spesialutsending til den norske ambassaden i Washington og en stilling som assisterende forsvarsråd i EU-delegasjonen.

Når det gjelder post 73 Forskning og utvikling, noterer komiteen seg at posten er foreslått videreført på samme reelle nivå som saldert budsjett for 2013. Komiteen merker seg særlig at resultatene fra den omfattende levekårsundersøkelsen for å gi innsikt i forhold knyttet til veteranenes livssituasjon, gir et viktig bidrag for arbeidet i 2014. Komiteen støtter dette viktige arbeidet som vil gi grunnlag både for tiltak og videre forskning for bedre ivaretagelse av veteraner og deres nærmeste. Komiteen vil understreke betydningen av å videreutvikle forskningen om denne gruppen for å kunne sikre en best mulig oppfølging av Forsvarets veteraner.

Komiteen merker seg også at kompensasjonsordningen til skadde veteraner fra internasjonale operasjoner nå er omgjort til en overslagsbevilgning og anser dette som et svært viktig grep. Komiteen er opptatt av at skadede veteraner som har fått tilkjent kompensasjon ikke skal være nødt til vente på penger de har krav på. Denne forenklingen, som gjør at pengene følger vedtaket uten opphold, er derfor meget positiv.

Kap. 1710–4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 4 903 763 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 4 787 571 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 4 787 871 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 4 073 026 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 4 049 754 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 4 049 754 000

Komiteen viser til at Forsvarsbygg er et forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet og

er gitt et stort ansvar som totalleverandør av eiendomstjenester til forsvarssektoren og forvalter forsvarssektorens eiendommer, bygg og anlegg (EBA). Forsvarsbygg dekker sine utgifter gjennom husleie fra brukerne, betaling for utførte oppdrag og bevilgninger.

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2013–2014) understrekes at effektiviseringsarbeidet i Forsvarsbygg skal fortsette og at tildelte ressurser skal forvaltes forsvarlig. Komiteen forutsetter at eiendomsforvaltningen, herunder både vedlikehold, anskaffelser og avhendinger, skjer i samsvar med regelverket og på en måte som sikrer Forsvarets verdier og realiserer inntektpotensialet ved salg.

Komiteen vil videre understreke betydningen av at man prioriterer arbeidet med å forbedre tilstanden i sektorens bygningsmasse. Når det gjelder avhending av EBA, forutsetter komiteen at dette innebærer avhending av utrangert EBA, og ikke sanering av funksjonell EBA som forsvarssektoren eller kommunen eventuelt senere vil kunne ha bruk for.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ser behovet for en forvaltningsmodell for forsvarssektorens EBA-portefølje som synliggjør faktiske kostnader knyttet til bruk og forvaltning. Flertallet er usikker på om dagens modell og implementeringen av den fungerer på en tilstrekkelig god måte. Flertallet er opptatt av at forvaltningen må skje på en kostnadseffektiv måte overfor brukerne i Forsvaret i tråd med behov, bestilling og intensjon. Flertallet mener det bør vurderes hvorvidt en langt sterkere koordinering (eventuelt integrasjon) mellom Forsvarsbygg og Statsbygg skal utredes.

Videre mener komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet at det er muligheter for å se på andre finansieringsformer og gjennomføringen av investeringer.

Komiteens medlem fra Venstre merker seg at inntekter fra salg av forsvarseiendom er estimert til å ligge på samme nivå i 2014 som i 2013. I lys av den senere tids avsløringer knyttet til salg av forsvarseiendom, samt ønske om å få til hurtigere salgsprosesser, viser dette medlem til at det legges til grunn i Venstres alternative statsbudsjett at salg av forsvarseiendom økes fra 167,3 mill. kroner til 285 mill. kroner i 2014.

Kap. 1716 Forsvarets forskningsinstitutt

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 174 445 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 180 600 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 180 600 000

Komiteen merker seg at regjeringens forslag til basisfinansiering av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er videreført på samme nivå som for året 2013.

Komiteen merker seg videre at det legges opp til en effektiviseringseffekt som vil gi en økning på posten med 0,9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2013.

Komiteen registrerer at i overkant av 20 pst. av FFIs virksomhet finansieres av basisbevilgningen og at dette er en viktig forutsetning for instituttets langsiktige kompetanseoppbygging. Videre vil komiteen understreke viktigheten av instituttets selvstendige rådgivende rolle overfor Forsvarsdepartementet.

Kap. 1719–4719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 562 366 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 606 016 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 606 016 000

Komiteen støtter regjeringens forslag om at utgiftene til kompensasjonsordningen fra og med 2014 bevilges på kap. 1719 Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet, (ny) post 21 Spesielle driftsutgifter.

Videre er komiteen fornøyd med at post 43 økes med 8,5 mill. kroner, slik at etableringen av Marinejegerkommandoen på nasjonal beredskap sikres permanent finansiering på en måte som ikke får uheldige konsekvenser for andre deler av sektoren.

Komiteen vil vise til den viktige jobben de frivillige organisasjonene innenfor forsvarssektoren gjør for å ivareta våre veteraner. Komiteen har merket seg organisasjonen SIOPS organisasjonsutviklingsprosjekt «Utviklingsprosjekt 2014» som har et todelt mål om økt kunnskap og forståelse, og å bedre SIOPS økonomiske forutsigbarhet i sitt arbeid med skadde.

Kap. 1720–4720 Felles ledelse og kommandoapparat

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 3 112 185 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 3 872 711 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 3 872 711 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 54 343 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 67 925 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 67 925 000

Komiteen vil understreke viktigheten av en sterk og tydelig militær ledelse der Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) har kapasitet og evne til å planlegge og lede nasjonale og internasjonale operasjoner og fellesoperasjoner. Som operativ ledelsesenheter må FOH sørge for at oppgaveporteføljen som er gitt, løses på en forsvarlig måte. Det at FOH knytter seg nærmere til NATOs nye kommandostruktur vil være et viktig grep for å gi alliansen en mer synlig rolle i nord og tydeliggjøre viktigheten av nordområdene.

Komiteen viser til at investeringer i Cyberforsvaret skal gi en mer helhetlig styring og ledelse innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at Forsvaret kan få en mer effektiv informasjonsutveksling, felles situasjonsforståelse og økt tempo og presisjon i kommandokjeden. Det vil gi økt operativ evne å ha IKT-systemer som samvirker både nasjonalt og internasjonalt. Komiteen støtter derfor tiltak som reduserer sårbarheten i samfunnet, og ser at utskifting av gamle systemer til fordel for nye mer optimale løsninger vil bidra til dette.

Komiteen vil også understreke viktigheten av god sanitetsstøtte før, under og etter militære operasjoner i nasjonal og internasjonal tjeneste og ser positivt på kompetanseoppbygging i et flernasjonalt samarbeid og samarbeid med det sivile helsevesenet.

Komiteen viser til at Troms militære sykehus (TMS) gjennom Stortingets behandling av Prop. 73 S (2011–2012), jf. Innst. 388 S (2011–2012), ble vedtatt nedlagt som militær avdeling, og at Forsvaret i stedet skal bidra med sine ulike helsetjenester inn i et samarbeid med kommunene i indre Troms, koordinert av Bardu kommune. Samarbeidet mellom Forsvaret og kommunene gjennom Indre Troms medisinske samhandlingsssenter (ITMS) vil komme til erstatning for samarbeidet som i dag eksisterer ved TMS.

Komiteen merker seg at den formelle nedleggelsen av TMS som militær avdeling skal finne sted i 2014, og understreker viktigheten av at overgangsordningen som nå etableres ivaretar roller, ansvar og kostnader på en slik måte at befolkningen i området sikres et godt helsetilbud, og at samarbeidet mellom Forsvaret og Helse Nord videreutvikles i tråd med forutsetningene og intensjonene. I tillegg mener komiteen det er viktig at man i overgangsperioden 2014–2016 ivaretar kompetanse, kapasitet og tilbud som sikrer Forsvarets personell i Indre Troms et allmennhelsetjenestetilbud etter Forsvarets behov.

Komiteen ser fordelene med at det etableres en egen driftsenhet for Forsvarets spesialstyrker og ser meget positivt på den permanente økte finansieringen av Marinejegerkommandoen for å styrke den nasjonale beredskapen. Komiteen mener det er viktig at regjeringen sørger for permanent finansiering av viktige nasjonale beredskapstiltak på en måte som ikke rammer annen operativ virksomhet i Sjøforsvaret, eller annen prioritert virksomhet i sektoren.

Kap. 1721 Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	-
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 32 363 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 32 363 000

Komiteen registrerer at dette nye virksomhetsområdet budsjetteres med 32 363 000 kroner i 2014. Komiteen ser med forventning fram til om omorganiseringen og etablering av felles sjef for Forsvarets spesialstyrker vil svare til intensjonen om den styrkede likestilte rolle og det utvidede virksomhetsområdet til MJK og FSK/HJK som ligger til grunn for omorganiseringen.

Komiteen er glad for at det i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) sikres en styrket bevilgning på 8,5 mill. kroner til MJK, uten at dette medfører at andre poster reduseres. Komiteen ser dette som en viktig del av satsingen på å styrke den nasjonale beredskapen, ved å sette MJK på nasjonal beredskap for å kunne bistå politiet i løsningen av kontraterroroppgaver.

Kap. 1723–4723 Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 176 772 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 198 466 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 198 466 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 2 771 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 4 868 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 4 868 000

Komiteen viser til at Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM), Etterretningstjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste utgjør de tre nasjonale etterretnings- og sikkerhetstjenestene.

Komiteen er enig i at det må legges stor vekt på samfunnets samlede evne til sikkerhet i det digitale rom, og støtter derfor videreutviklingen av NSM som det sentrale direktorat for beskyttelse av informasjon og infrastruktur av betydning for kritiske samfunnsfunksjoner.

Komiteen merker seg at posten har en reell bevilgningsøkning på 20,9 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2013. Økningen innebærer blant annet en styrking av NSMs NorCERT-funksjon (Norwegian Computer Emergency Response Team) og objektsikringsarbeid. Dette er i tråd med Langtidsplanen for Forsvaret og bidrar til at NSM gjennom NorCERT blir bedre i stand til å forebygge trusler og sårbarheter, samt å oppdage og håndtere alvorlige dataangrep. Komiteen viser til at dette vil bidra til å bedre muligheten for effektiv håndtering av alvorlige IKT-hendelser, gi økt kapasitet til analyse av skadevare og strategisk analyse av IKT-risikobildet, samt styrke koordineringen av samarbeidet innenfor cybersikkerhet.

Kap. 1725–4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 2 161 390 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 2 162 156 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 2 155 156 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 60 192 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 55 134 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 55 134 000

Komiteen viser til at kapitlet omfatter Forsvarsstaben, Forsvarets sikkerhetsavdeling, Forsvarets militærgeografiske tjeneste, Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste, Forsvarets mediesenter, Forsvarets Forum, Feltprestkorpsset, Forsvarets regnskapsadministrasjon, Forsvarets lønnsadministrasjon, Vernepliktsverket, Forsvarets personelltjenester, NATO-stillinger i Norge og i utlandet, Forsvarets veteransenter på Bæreia og Regional støttefunksjon i Oslo.

Komiteen merker seg at post 1 reduseres nominelt med 2,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2013. I tillegg kommer en reell reduksjon med 22,5 mill. kroner som delvis kompenseres i form av effektiviseringseffekt på 5,3 mill. kroner, slik at faktisk reduksjon utgjør 17,2 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2013.

Komiteen viser til at Forsvarsstaben i 2014 vil vektlegge tiltak for å realisere målsettingene i Langtidsplanen for Forsvaret.

Komiteen registrerer at bevilgningen til avgangsstimulerende tiltak foreslås redusert, at Forsvarsstabens spesialoperasjonsavdeling nedlegges og ressursene overføres til ledelsen av Forsvarets spesialstyrker.

Komiteen er tilfreds med at Veteranavdelingen som skal ivareta Forsvarets ansvar for oppfølging av personell i internasjonale operasjoner er etablert med virkning fra 1. august 2013 og at en oppfølgingsplan for virksomheten er under utvikling.

Komiteen merker seg for øvrig at den todelte sesjonsordningen skal videreføres og evalueres opp mot målene om økt rekruttering av kvinner og betydelig redusert frafall fra førstegangstjenesten.

Kap. 1731–4731 Hæren

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 5 607 269 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 5 240 804 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 5 240 804 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 61 642 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 62 998 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 62 998 000

Komiteen merker seg at reduksjonen i budsjettet i hovedsak skyldes overføring av Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando til eget virksomhetsområde.

Komiteen merker seg at man i 2014 viderefører den justeringen av Hærens konseptuelle innretning som Stortinget sluttet seg til gjennom behandlingen av Innst. 388 S (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012), hvor to av brigadens manøverbataljoner endrer innretning. Panserbataljonen får et større innslag av vervede og derigjennom økt operativ evne. Logistikk- og støtteorganisasjonene omorganiseres i samsvar med denne endringen og videreutvikles for å kunne bygge opp relevante og tidsriktige operative enheter tilpasset dem man understøtter.

Komiteen støtter at Hæren skal videreutvikle brigadens evne til gjennomføring av taktiske samvirkeoperasjoner i en fellesoperativ ramme og ser positivt på tilførselen av nytt materiell som vil bidra til økt egenbeskyttelse og større ildkraft.

Komiteen merker seg at trenings- og øvingsnivået fra 2013 videreføres.

Komiteen støtter at Hæren vil fortsette videreutviklingen av Hærstaben og brigadestaben for samordnede funksjoner og effektivisering av ledelses- og styringsfunksjoner og forutsetter at denne samordningen vil føre til ressursfrigjøring som kan bidra til økt operativ evne i den spisse enden av organisasjonen.

Komiteen ser positivt på at HMKG skal kunne bistå politiet innenfor rammen av Bistandsinstruksen og trene på dette i lag med relevante avdelinger i Forsvaret og politiet, for på denne måten å kunne bidra til å øke den nasjonale beredskapen.

Komiteen støtter prøveordningen med differensiert førstegangstjeneste med 18 mnd. tjeneste for utvalgte kategorier for bedre ressursutnyttelse av personellet.

Komiteen viser for øvrig til sin Innst. 388 S (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012), vedrørende den videre utvikling av Hæren.

Komiteen er likevel bekymret for manglende oppfylingsgrad i avdelingene i den vedtatte strukturen og de konsekvenser dette vil ha for den operative evnen, og forutsetter at man i løpet av 2014 skaffer en realistisk oversikt over en eventuell ubalanse mellom ressurser, oppdrag, struktur og operativ evne.

Komiteen viser til at det er et viktig mål å tilby allierte trening og øving i Norge. Komiteen vil i denne sammenheng særskilt understreke de gode treningsmuligheter som finnes i Nord-Norge. Komiteen vil vise til de øvingsmuligheter som eksisterer knyttet til alliert treningssenter og viktigheten av å videreutvikle disse.

Kap. 1732–4732 Sjøforsvaret

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 3 610 045 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 3 427 384 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 3 427 384 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 50 787 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 51 904 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 51 904 000

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2013–2014) foreslås å bevilge 3 427 384 000 kroner under kap. 1732 Sjøforsvaret.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Sjøforsvarets kapasiteter skal kunne løse et mangfold av oppgaver. Dette fordrer igjen at nødvendig materiell forefinnes og at man evner å ha det nødvendige volum av kvalifiserte mannskaper.

Komiteen er positiv til at Sjøforsvarets struktur og organisasjon videreføres med unntak av at Marinejegerkommandoen (MJK), som organisatorisk overføres til en ny driftsenhet i Forsvaret. Se omtale under kap. 1721 Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker.

Komiteen er positiv til at Sjøforsvaret i 2014 skal delta med en fregatt i øvelsen Rim of the Pacific (RIMPAC), som er verdens største marineøvelse. Komiteen er også positiv til at Sjøforsvaret vil stille med en fregatt og påta seg rollen som styrkesjef i Standing NATO Maritime Group (SNMG) i første halvår 2014.

Komiteen merker seg også at Minedykkerkommandoen skal delta i flere internasjonale operasjoner i 2014, og at oppdateringen av mineryddingsfartøyer og undervannsbåter fortsetter i 2014.

Komiteen registrerer at et nytt logistikk- og støttefartøy er bestilt. Komiteen er også innforstått med at det er et nødvendig fokus på rekruttering til Sjøforsvaret og ivaretagelse av eksisterende kompetanse. Dette er helt nødvendig for at Sjøforsvaret skal kunne løse sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Komiteen legger til grunn at arbeidet med å rekruttere og utdanne, beholde og re-rekruttere tilstrekkelig antall kompetent personell i Sjøforsvaret prioriteres høyt.

Kap. 1733–4733 Luftforsvaret

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 4 298 998 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 4 403 498 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 4 403 498 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 171 363 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 175 133 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 175 133 000

Komiteen merker seg at posten økes nominelt med 104,5 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2013. Komiteen oppfatter at budsjettet foreslås vesentlig styrket for å videreføre helikopterberedskapen i Nord-Norge, samt innfase og driftsette nye transportfly og maritime helikoptre.

Komiteen viser til at Luftforsvaret i 2014 og påfølgende år står overfor en omfattende og krevende moderniserings- og rasjonaliseringsprosess. Komiteen vil understreke betydningen av at denne gjennomføres på en god måte, samtidig som operative leveranser kan fortsette på et akseptabelt nivå.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, mener at dette også vil kreve at Luftforsvarets ledelse i omstillingsperioden innrettes på den måte som er best egnet til å gjennomføre denne prosessen.

Kap. 1734–4734 Heimevernet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 1 093 503 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 1 183 838 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 1 190 838 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 5 623 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 5 747 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 5 747 000

Komiteen vil fremheve Heimevernets betydning for målsettingen om et forsvar med tilstedeværelse i hele landet, og for Norges beredskap. Komiteen er derfor glad for økte bevilgninger til Heimevernet.

Komiteen viser til at Heimevernet med sin landsdekkende og lokalt forankrede organisasjon spiller en sentral rolle i den nasjonale beredskapen. Komiteen er fornøyd med at regjeringen vektlegger dette og at den derfor foreslår å øke omfanget av årlig trening og øving. Dette er avgjørende for å gi økt kvalitet på beredskap, løse militære oppdrag og på en god måte støtte sivile myndigheter ved behov.

Komiteen ser at gjennom å øke denne posten med 7 mill. kroner i forhold til forslaget fra regjeringen Stoltenberg II, får HV muligheten til å øke aktivitet og stridsevne for fem av HVs innsatsstyrker til ca. 30 dagers årlig trening for om lag 200 befal og mannskaper.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, ber regjeringen vurdere å gjeninnføre særlige skarpe styrker innenfor innsatsstyrkene med kortere klartid knyttet til befolkningssentra og særlig viktige objekter, samt øke Heimevernets militære evne gjennom å prioritere innsatsstyrkene.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, mener videre at det i tillegg eksisterer et klart behov for å øke Heimevernets innsats- og beredskapsevne for skarpe oppdrag, ikke

minst i lys av beredskapsmangler som har kommet frem etter terrorangrepet 22. juli 2011.

Komiteens medlem fra Venstre viser til omtale i Prop. 1 S (2013–2014) for Forsvarsdepartementet, hvor det foreslås en styrket satsing på trening av Heimevernet, bl.a. som en følge av frigjorte midler etter avvikling av vårt ISAF-engasjement. Dette medlem støtter dette forslaget, men mener at bevilgningsøkningen dette innebærer også må kunne dekke økt øving for Heimevernets innsatsstyrker uten en ekstra bevilgning, jf. omtale av sistnevnte i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Dette medlem viser til at en slik disponering av midlene er gjennomført i Venstres alternative statsbudsjett.

Dette medlem viser til at det i Venstres alternative statsbudsjett foreslås å redusere bevilgningen til Heimevernsungdommen med 6 mill. kroner. Dette medlem vil understreke at i den grad tilbudet ønskes opprettholdt, bør det skje innenfor den til enhver tid vedtatte driftsramme, i tråd med Forsvarsjefens virksomhetsplan og disponeringer, eventuelt baseres på støtteordninger for frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 1 115 214 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 1 145 733 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 1 145 733 000

Komiteen viser til at regjeringen, i tråd med langtidspanen og styrkingen av Etterretningstjenestens budsjett, legger opp til å prioritere tjenestens tekniske, operative og personellmessige kapasitet, bl.a. for å møte utfordringene som følger av den teknologiske utviklingen. Komiteen har merket seg at tjenesten i større grad vil følge utviklingen av internasjonale islamistiske nettverk, samt at den i større grad også følger utviklingen av andre ekstremistiske miljøer i et Europa preget av stadig mer sosial og økonomisk uro. Dette er etter komiteens syn av stor betydning for nasjonens sikkerhet.

Komiteen viser til at E-tjenesten skal holde Forsvarsdepartementet og andre departement orientert om relevante endringer i den militære og politiske situasjonen i norske interesseområder, og bidra til kampen mot internasjonal terrorisme, trusler i det digitale rom og hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen. Komiteen vil understreke at for å ivareta

oppdragene som er tillagt tjenesten, vektlegges høy faglig kompetanse tilpasset det nye trusselbildet samt videreutvikling av tjenestens tekniske nivå og evne til å prosessere informasjon. Komiteen har videre merket seg at det for å ivareta behov for økt operativt samarbeid og bedret informasjonsutveksling mellom E-tjenesten og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) innenfor grenseoverskridende terrorisme, og som ledd i oppfølgingen av 22. juli-kommisjonens rapport, skal etableres et felles kontraterrorsenter mellom de to tjenestene.

Kap. 1740–4740 Forsvarets logistikkorganisasjon

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 2 044 686 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 2 087 765 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 2 087 765 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 127 577 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 130 384 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 130 384 000

Komiteen merker seg at posten økes med 43,1 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2013, men at den reelle reduksjonen er 17,3 mill. kroner. Komiteen oppfatter at effekten av interneffektivisering reduserer den faktiske reduksjonen til 2,6 mill. kroner i forhold til saldert budsjett for 2013.

Komiteen viser til at hovedoppgavene til FLO er å ivareta eierskapsforvaltning av materiell, utføre vedlikehold, levere forsyningstjenester for Forsvaret samt fremskaffe materiellkapasiteter gjennom investeringsprosjekter over kap. 1760.

Komiteen er opptatt av at Forsvarets operative kapasitet til enhver tid skal være så optimal som mulig ut fra de forutsetninger som er lagt for organisasjonen.

Komiteen mener det er viktig at FLO har en innretning og form som gjenspeiler de faktiske behovene i Forsvaret. Komiteen er tilfreds med at et fokusområde fremover vil være å ivareta Forsvarets behov for logistikk og forvaltningstjenester gjennom samarbeid med næringslivet, andre offentlige aktører og med andre land når dette et totaløkonomisk lønnsomt.

Kap. 1760–4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 8 066 955 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 9 078 555 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 9 078 555 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 68 000 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 27 535 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 27 535 000

Komiteen vil understreke betydningen av behovet for betydelige investeringer for å videreføre moderniseringen av Forsvaret og for å sikre tilfredsstillende operativ evne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, er opptatt av at det etableres og opprettholdes en god balanse mellom investeringer og drift i forsvarsbudsjettet.

Komiteen viser til post 1 driftsutgifter, der gjennomføringskostnader knyttet til investeringsvirksomheten i Forsvarets logistikkvirksomhet har en reell økning på 117,6 mill. kroner, og slutter seg til denne styrkingen. Komiteen vil påpeke at en høy investeringsandel må følges opp med en god omsetningsevne for gjennomføring av anskaffelser, samt for innfasing av materiell og drift av dette i Forsvaret.

Komiteen merker seg at det legges frem tre nye kategori 1-prosjekter for godkjenning: nyanskaffelser av en del materiellkategorier innen soldatutrustning, oppdatering av maskinvare og programvare til våpensystemet AEGIS og anskaffelse av et nytt helikopterbærende ytre kystvaktfartøy for de nordlige havområdene. Komiteen gir sin tilslutning til disse prosjektene. Når det gjelder status og fremdrift i kategori 1-prosjektene, vil komiteen si seg tilfreds med at viktige anskaffelser som nytt logistikk- og støttefartøy og Taktisk Data-Link 16 er planlagt levert og avsluttet i henhold til tidsplan henholdsvis i 2016 og 2014.

Komiteen vil videre påpeke at for mange av materiellanskaffelsene fortsatt er tidels betydelig forsinket, noe som i hovedsak skyldes forhold hos leverandørene. Komiteen er bekymret for dette, og vil påpeke at dette er uheldig for Forsvarets operative evne. Hensynet til kvalitet og ytelse i leveransene er av overordnet betydning og må balanseres best mulig mot leveringstidspunkt.

Når det gjelder LOS-programmet og den delen av det integrerte forvaltningssystemet som angår logistikk, vil komiteen understreke betydningen av at det er tatt grep for å redusere risiko og sikre kontroll med kostnadsutviklingen og gjennomføringen. Komiteen registrerer at de siste to resterende deler av logistikkprosjektet først blir levert primo 2018 og innenfor vedtatt kostnadsramme. Komiteen har merket seg Riksrevisjonens kritikk av prosjektet, og forutsetter at denne følges opp.

Videre merker komiteen seg at det har oppstått til dels betydelige forsinkelser ved prosjektet Landbasert indirekte ildstøtte. Det skyldes forhold hos leverandøren relatert til kvalitetsavvik og tekniske utfordringer, noe som kan innebære økte driftskostnader for Hæren og at leveransen tidligst kan forventes ferdigstilt i 2016. Prosjektet er derfor til fornyet vurdering fra norsk side. Komiteen viser til tilleggsproposisjonen der dette prosjektet er omtalt særskilt under saker til informasjon og merker seg at vurderingen av de ulike aspektene ved prosjektets fremdrift og leveranser er mer tidkrevende enn først antatt, og at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med nærmere omtale av prosjektet i 2014.

Vedrørende fregattprosjektet merker komiteen seg at hovedkontrakten ble avsluttet i 2013 etter at partene kom til enighet om sluttoppgjør. Komiteen registrerer at prosjektet blir avsluttet under kostnadsrammen, men med økte gjennomføringskostnader på grunn av forsinket levering og medgått tid til å rette opp feil og mangler.

Komiteen er bekymret for de betydelige forsinkelser på levering av nye NH90 helikoptre, noe som skaper store problemer for Forsvaret. Komiteen vil bemerke at fortsatt er kun tre av 14 maskiner levert, mens alle 14 maskiner etter foreliggende plan er forutsatt å være fullt operative i 2017. Komiteen merker seg at det etter en vurdering av alternativer til dette helikopteret er konkludert med inntil videre å videreføre prosjektet og at fremdriften blir vurdert fortløpende.

Komiteen vil med hensyn til fremtidige prosjekter særlig peke på behovet for utskifting av de øvrige helikopterbærende kystvaktfartøyene i Nordkappklassen.

Komiteen vil peke på behovet for en overordnet, langsiktig plan for fremtidens kystvakt og fartøystruktur, og at Stortinget holdes informert om dette arbeidet.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at posten knyttet til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold i Forsvaret har hatt en betydelig økning både nominelt og reelt de senere år. Dette medlem viser til at nevnte post i Venstres alternative statsbudsjett er redusert med 100 mill. kroner av budsjettmes-

sige årsaker. Det legges til grunn at dette vil kunne medføre utsettelse av noen utbetalinger innen totalporteføljen av prosjekter.

Kap. 1761–4761 Nye kampfly med baseløsning

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 1 892 000 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 1 202 341 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 1 202 341 000

Komiteen viser til at arbeidet med anskaffelsen av inntil 52 F-35 kampfly med baseløsning, som Stortinget sluttet seg til ved behandlingen av langtidsplanen for 2013–2016, jf. Innst. 388 S. (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012) Et forsvar for vår tid, videreføres i 2014. Stortinget har gitt fullmakt til anskaffelse av ti F-35 med tilhørende tilleggsutstyr og tjenester. Komiteen viser til at regjeringen i denne proposisjonen fremmer anmodning om fullmakt til å kunne bestille ytterligere seks F-35 med nødvendig tilleggsutstyr og tjenester, med planlagt leveranse i 2018, og merker seg videre at det i tillegg er behov for bestillingsfullmakter for øvrig innenfor det totale kampflyprogrammet. Komiteen vil særskilt understreke viktigheten av at arbeidet følges opp i tråd med den leveranseplanen regjeringen informerte om i Prop. 136 S (2012–2013).

Komiteen tar til etterretning at det i 2014 vil være utbetalinger knyttet til allerede bestilte fly med nødvendig tilleggsutstyr og tjenester. Komiteen viser til at regjeringen varsler oppstart av bygg- og anleggsarbeid knyttet til etableringen av hovedbasen for kampfly på Ørland og den fremskutte basen på Evenes. Komiteen vil understreke viktigheten av gjennomføringskraft i det videre arbeidet med anskaffelsen av kampfly med baseløsning, og at dette vil utgjøre en avgjørende og integrert del av forutsetningene for å kunne realisere etableringen av et nytt og betydelig styrket kampflyvåpen iht. til den tidsplan som er lagt.

Komiteen vil følge den videre utviklingen i det samlede kostnadsbildet nøye. Det er etter komiteens vurdering positivt at tidligere kostnadsanslag for anskaffelsen, fremlagt for Stortinget i Prop. 1 S (2012–2013), fortsatt er gyldige. Komiteen merker seg at en usikkerhetsanalyse gjennomført våren 2013 identifiserer enkelte usikkerheter knyttet til våpenanskaffelsene i programmet, herunder siste del av utviklingen av «Joint Strike Missile» (JSM). Komiteen forutsetter at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte om den videre utviklingen av JSM. Komiteen har merket seg at oppdaterte tall fra det flernasjonale F-35-programmet viser en positiv utviklingstrend i produksjonskostnaden for flyene som understøtter antakelsen om at prisen vil

bli lavere etter hvert som produksjonsantallet øker. Komiteen har merket seg at det som varslet i Prop. 136 S (2012–2013) legges til grunn en leveranseplan for hovedleveransen som innebærer at det vil leveres seks fly hvert år fra 2017 til 2024, totalt inntil 48 fly. Det er etter komiteens syn viktig at de nye kampflyene tilfredsstiller de strenge operative krav Norge har, og komiteen vil påpeke betydningen av at arbeidet med utvikling og integrasjon av bremse-skjerm, samt JSM, og APEX følges opp. Komiteen vil understreke at det er svært viktig for norsk forsvarsindustri at arbeidet med å sikre industriavtaler knyttet til anskaffelsen prioriteres.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at Venstre har vært kritiske til informasjonsflyten til Stortinget i forbindelse med beslutning om anskaffelsen av treningsfly i 2011. Dette medlem står fortsatt fast på at Stortinget på daværende tidspunkt ble gitt et magert grunnlag for å fatte en svært viktig politisk og økonomisk beslutning. Dette medlem legger til grunn at regjeringen Solberg vil gjøre sitt ytterste for å holde Stortinget godt informert i den videre prosess med anskaffelse av nye kampfly.

Kap. 1790–4790 Kystvakten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 1 001 965 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 1 014 339 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 1 028 239 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013 ...	kr 1 009 000
Prop. 1 S (2013–2014) ...	kr 1 031 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg ...	kr 1 031 000

Komiteen viser til Prop. 1 S (2013–2014) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Komiteen vil understreke det viktige arbeidet Kystvakta gjer. Hovudfunksjonen til Kystvakta er å hevde suverenitet og å utøve myndighet. Komiteen viser til viktigheten av at Kystvakta er til stades i dei nordlege havområda. Kystvakta gir viktige bidrag for ressursforvaltning, redningsberedskap, sjøtryggleik, oljevernberedskap og andre sivile oppgåver.

Komiteen vil understreke Kystvaktas viktighet for å sikre at Forsvaret har god situasjonsforståelse og operativ evne langs hele kysten, og særlig i nordområdene.

Komiteen ser positivt på at regjeringen i tilleggsproposisjonen øker budsjettrammen for Kystvakta med 13,9 mill. kroner sammenlignet med

regjeringen Stoltenbergs forslag for 2014, noe som gir en økning av antall patruljedøgn.

Komiteen ser på bevilgningen som et ledd i økt satsing på nordområdene for å sikre nasjonale verdier og interesser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, anser at dette bringer aktiviteten opp mot vedtatt ambisjonsnivå, noe som bidrar til tydeligere tilstedeværelse, økt operativ evne og høynet beredskap med hensyn til suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelsen i nordområdene.

Kap. 1791–4791 Redningshelikoptertjenesten

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 573 382 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 857 541 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 857 541 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 511 148 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 794 292 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 794 292 000

Komiteen viser til at budsjettet foreslås økt i forhold til 2013 i forbindelse med prosjektet SeaKing 2020 med hensikt å sikre fortsatt god og forutsigbar tilgjengelighet av dagens redningshelikoptre frem til nye redningshelikoptre tas i bruk. Komiteen viser til at utgifter til drift av redningshelikoptertjenesten fordeles etter en fastlagt fordelingsnøkkel som er formalisert i en driftsavtale mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Komiteen har merket seg at regjeringen etter en omfattende anskaffelsesprosess de siste årene har besluttet å innlede sluttforhandlinger med selskapet AgustaWestland Ltd. om levering av nye redningshelikoptre til erstatning for dagens Sea King. Komiteen er svært fornøyd med at man nå kommer videre i arbeidet med å få på plass nye redningshelikoptre, og merker seg at innfasingen av nye redningshelikoptre vil starte i 2017. Komiteen vil understreke at det vil være av avgjørende betydning for sikkerhet og beredskap over hele landet at regjeringen lykkes i gjennomføringen av planene om at de nye helikoptrene innen 2020 skal ha overtatt for Sea King over hele landet.

Kap. 1792–4792 Norske styrker i utlandet

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 1 162 524 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 851 525 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 851 525 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 10 368 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 10 368 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 10 368 000

Komiteen noterer at posten reduseres nominelt med 311 mill. kroner, og at dette i hovedsak skyldes endret behov som følge av tilbaketrekking av norske styrker i Afghanistan.

Kap. 1795–4795 Kulturelle og allmenntilgittige forhold

Utgifter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 262 981 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 270 719 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 270 719 000

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 9 057 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 9 256 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 9 256 000

Komiteen viser til at kulturelle og allmenntilgittige formål er en viktig del av Forsvarets oppgaver, og at kapitlet omfatter Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon, herunder Forsvarets musikk, Forsvarets museer og Forsvarets kommandantskap. Komiteen legger til grunn at kulturvirksomheten i Forsvaret videreføres i tråd med føringene som ble lagt i bl.a. St.meld. nr. 33 (2008–2009), jf. Innst. S. nr. 295 (2008–2009). Komiteen vil understreke viktigheten av at det er samsvar mellom budsjettene for Forsvarets kulturvirksomhet og målsettingene uttrykt av Stortinget.

Komiteen merker seg at bevilgningen over kapitlet for 2014 foreslås styrket på grunn av bidrag til grunnlovsjubileet og gjennomføring av Norsk Militær Tattoo, og at det legges opp til at seremonielle aktiviteter fortsatt skal prioriteres.

Komiteen merker seg videre orienteringen i proposisjonen om de planlagte prioriteringer for 2014, herunder festningsverkenes rolle i forbindelse

med grunnlovsjubileet, økning i stillinger og materiellinvesteringer i Forsvarets musikk, samt videreført satsing på modernisering og utvikling av formidlingsaktiviteten ved Forsvarets museer. Komiteen merker seg også brev fra statsråden til komiteen datert 12. november 2013 hvor det fremkommer at regjeringen – gjennom overføring til Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur (SAKK) – vil bidra til å finansiere oppsetningen av det historiske spillet «Kongeblood».

Kap. 4799 Militære bøter

Inntekter	Kroner
Saldert budsjett 2013	kr 500 000
Prop. 1 S (2013–2014)	kr 500 000
Prop. 1 S (2013–2014) med tillegg	kr 500 000

Komiteen merker seg at inntektene gjelder militære bøter og er basert på erfaringstall fra de senere årene.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Rammeområde 4

(Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2014 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 794 462 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 450 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 987 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	939 000	
	71	Diverse tilskudd	25 109 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet	159 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	47 524 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	9 179 000	
115		Næringsfremme-, kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	27 954 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	56 758 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 195 697 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
117		EØS-finansieringsordningene		
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 790 000 000	
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014, <i>kan overføres</i>	1 520 000 000	
118		Nordområdetiltak m.v.		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	30 841 000	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	341 905 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	58 750 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	36 248 000	
119		Globale sikkerhetstiltak		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 000 000	
	70	Globale sikkerhetstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	5 000 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 257 596 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	23 200 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	233 550 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	44 950 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 180 900 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	599 500 000	
	73	Regionale tiltak og strategiske partnerskap – Asia, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	285 000 000	
152		Bistand til Midtøsten og Nord-Afrika		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten og Nord-Afrika, <i>kan overføres</i>	540 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i> ..	184 000 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 447 000 000	
	71	Tilskudd til opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	91 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	89 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	182 500 000	
	77	Utvekslingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	160 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	219 000 000	
	75	NORFUND – tapsavsetting	307 500 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	216 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	517 500 000	
	71	Humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	2 394 600 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	348 300 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	655 900 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	355 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	163 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	335 500 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	138 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	190 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	333 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	415 900 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	5 000 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	23 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	208 500 000	
	74	Fornybar energi, <i>kan overføres</i>	1 290 335 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
167		Flyktningiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 110 812 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	313 500 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 885 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	380 000 000	
	72	Det globale fond for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM), <i>kan overføres</i>	500 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	710 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	431 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	1 040 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	170 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	300 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	832 800 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	175 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i> ...	311 000 000	
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	77 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	140 000 000	
	82	FNs organisasjon for kvinners rettigheter og likestilling (UN Women), <i>kan overføres</i>	95 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	901 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	854 000 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	579 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	250 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	322 780 000	
		Totale utgifter		35 018 085 000

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	15 420 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	121 921 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	7 068 000	
		Totale inntekter		144 409 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd, til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til tematisk støtte, multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-tilstat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
117		EØS-finansieringsordningene	
	75	EØS-finansieringsordningen 2009–2014	3 738,5 mill. kroner
	76	Den norske finansieringsordningen 2009–2014	3 209,2 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	20,0 mill. kroner
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering	
	45	Større utstørsanskaffelser og vedlikehold	287,0 mil. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	74	Fornybar energi	10,0 mill. kroner

2. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil USD 57 mill. i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ.
3. tilskudd til International Finance Facility for Immunisation II (IFFIm II) med inntil 1 500 mill. kroner i perioden 2010–2020 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, samt fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og bruke tilskudd som sikkerhet for lån.
4. tilskudd til den globale vaksinealliansen GAVI med inntil 2 689,9 mill. kroner i perioden 2013–2015 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ.
5. tilskudd til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) med inntil 1 700 mill. kroner samlet i perioden 2014–2016 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ.

VII

Garantifullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 kan:

1. gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. kap. 161 Næringsutvikling.
2. inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 140 mill. USD. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtalene skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2014 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved

visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme på inntil 2 500 mill. kroner. Forsikringsansvaret omfatter tap og skade under transport, lagring og i visningsperioden.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, ILO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen, Rwandadomstolen, Jugoslaviadomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2014 kan:

1. ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.
2. ettergi statlige fordringer på Sudan som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 970 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre bidrag til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere innenfor utviklings-samarbeidet tilsier det.
3. Eventuelle utbetalinger av regjeringens gave til TV-aksjoner kan i sin helhet utbetales som et engangsbeløp.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2014 kan fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Den globale miljøfasiliteten.

XIII

Deltakelse i kapitaløkninger i internasjonale utviklingsbanker og fond

Stortinget samtykker i at:

1. Norge i forbindelse med den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken bidrar med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 11 617 150. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2010–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Norge deltar i den sjettede generelle kapitaløkningen i Den afrikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen SDR 30 340 000. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2018, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
3. Norge deltar i den niende kapitaløkningen i Den interamerikanske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 2 907 287. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2015, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
4. Norge deltar i den fjerde kapitaløkningen i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 20 476 585. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2015, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
5. Norge deltar i den 13. kapitalpåfyllingen av Det afrikanske utviklingsfondet (AfDF-13) med en andel på 1 766 mill. kroner for perioden 2014–2016, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
6. Norge deltar i den 17. kapitalpåfyllingen av Det internasjonale utviklingsfondet (IDA-17) med en andel på 2 598 mill. kroner for perioden 2014–2016, innbetalt i tre like årlige bidrag. Innbetalingene belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
7. i forbindelse med endring av stemmefordelingen i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) foretas det en justering av aksjeandelene til medlemslandene gjennom en selektiv kapitaløkning. Norge deltar i den åttende selektive kapitaløkningen i forbindelse med endring av stemmevekten i Den internasjonale bank for rekonstruksjon og utvikling (IBRD) med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 4 393 527. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2011–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 70 Verdensbanken.
8. i forbindelse med formalisering av Sør-Sudans medlemskap i Afrikabanken foretas en selektiv kapitaløkning i Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB) på inntil 96 600 UA årlig i perioden 2014–2021 og en økning i den norske statsgarantien i AfDB med inntil 12 107 200 UA.

Rammeområde 8**(Forsvar)**

I

På statsbudsjettet for 2014 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	371 587 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	31 174 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	3 034 794 000	
	46	Ekstraordinært vedlikehold, <i>kan overføres</i>	164 366 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 588 411 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	180 600 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	254 421 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	135 875 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overføres</i> .	14 830 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	71 865 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs og internasjonale driftsbudsjetter, <i>kan overføres</i>	273 400 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	3 872 711 000	
1721		Felles ledelse av Forsvarets spesialstyrker		
	1	Driftsutgifter	32 363 000	
1723		Nasjonalt sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	198 466 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	2 013 488 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	5 793 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	5 240 804 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 427 384 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	4 403 498 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 190 838 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 145 733 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	2 087 765 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760, post 45</i>	1 017 568 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	38 302 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1761, post 45</i>	7 908 100 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	26 500 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760, post 44</i>	88 085 000	
1761		Nye kampfly med baseløsning		
	1	Driftsutgifter	83 257 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	966 182 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	152 902 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	1 028 239 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	857 541 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	851 525 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	1	Driftsutgifter	268 307 000	
	72	Overføringer til andre	2 412 000	
		Totale utgifter		43 029 086 000

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	2 246 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	3 882 404 000	
47		Salg av eiendom	167 350 000	
4719		Fellesinntekter til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	750 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsinntekter	67 925 000	
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	4 868 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsinntekter	55 134 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	62 998 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	51 904 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	175 133 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	5 747 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsinntekter	130 384 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsinntekter	1 035 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	26 500 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	1 031 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsinntekter	794 292 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	10 368 000	
4795		Kulturelle og allmennyttige formål		
	1	Driftsinntekter	9 256 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		5 449 825 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan:

1. benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:
2. inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes

som grunnlag for overskridelse.

3. inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.
4. ta med ubrukte merinntekter ved utregning av overførbart beløp.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1720		Felles ledelse og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter	430 mill. kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	75 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	130 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	810 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	750 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	65 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	1 200 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	100 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte investeringer, nasjonalfinansiert andel	80 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte investeringer, fellesfinansiert andel	165 mill. kroner
1761		Nye kampfly med baseløsning	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	14 500 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	2 080 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	60 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	
	1	Driftsutgifter	2 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	68 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2014 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av Prop. 1 S (2013–2014).
2. enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2013–2014), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2013–2014), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer og byggeprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2013–2014).

5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette planlegging og prosjektering av bygge-, anleggs- og innredningsprosjekter innenfor rammen av bevilgningen på de respektive poster.
7. inkludere gjennomføringskostnader i investeringsprosjektene for eiendom, bygg og anlegg på post 46 og post 47.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markeds-

pris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene.

2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2014 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NSPA (NATO Support Agency), andre internasjonale organisasjoner eller andre lands myndigheter fra det tidspunkt materiell blir bestilt, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 2. desember 2013

Anniken Huitfeldt

leder

Elin Rodum Agdestein

ordf. for kap. 163, 168, 1760 og 4760

Regina Alexandrova

ordf. for kap. 118, 1720, 1731, 4720 og 4731

Sylvi Graham

ordf. for kap. 160, 164, 169, 1700 og 4700

Trine Skei Grande

ordf. for kap. 165, 1795 og 4795

Øyvind Halleraker

ordf. for kap. 161, 170, 1721, 1732, 4732 og 4799

Svein Roald Hansen

ordf. for kap. 116, 117, 1723, 1725, 4723 og 4725

Knut Arild Hareide

ordf. for kap. 150, 171, 1710 og 4710

Trond Helleland

ordf. for kap. 480

Liv Signe Navarsete

ordf. for kap. 162, 167, 1734 og 4734

Kristian Norheim

ordf. for kap. 119, 166, 1733 og 4733

Marit Nybakk

ordf. for kap. 140, 141, 144, 1735, 1791 og 4791

Per Sandberg

ordf. for kap. 153, 1792 og 4792

Kåre Simensen

ordf. for kap. 152 og 1716

Bård Vegar Solhjell

ordf. for kap. 151, 172, 1790 og 4790

Jens Stoltenberg

ordf. for kap. 100, 115, 1761 og 3100

Christian Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 103, 104, 1719, 1740, 4719 og 4740